

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 240 „

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— fran i
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zăneli N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 ni.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Două mari probleme economice

De Alexandru Cusin.

Iasi, 27 Iulie v. (9 Aug.)

Relevam într'un articol precedent păreri deosebite ale unora dintre publiciștii ardeleni cu privire la necesitatea emancipării economice a țărânilor, prin tovarășii, și dădeam o modestă părere: *noua viață economică care va trebui să ia naștere în Ardeal, nu va putea să dăinuiească cu succes, decât numai atunci când pentru aceasta se va elabora mai de înaintea un program hotărât de organizare economică la discuția și formarea căruia să ia parte elementele conducătoare cele mai autorizate ale Ardealului, ca oamenii politici — în primul rând — preoții învățătorii, conducătorii actuali ai băncilor și toți ceilalți luminători ai poporului, cari să găsească și mijloacele cele mai sigure, prin care acest program să poată fi pus imediat în practică.*

Intr'adevăr, ca și în România și ca și în Bucovina, două mari probleme economice sunt în Ardeal, cari cer în prezent grabnica lor rezolvire: *Emanciparea economică a țărânilor și regenerarea clasei de mijloc naționale.*

Emanciparea economică a țărânilor, întrucât în tot cuprinsul Ardealului nu aveau decât 187 de întreprinderi financiare — susținute cum? — din cari numai 35 de tovarășii sătești, fără o federală centrală românească, care ar fi de sigur în stare să dea un mai mare avânt mișcării economice arde-

lene; față de o țărânie de aproape 3 milioane, bătută de atâtea nevoi, care nu găsește un sprijin real într'o organizație economică națională temeinică, ce să trăiască cu adevărat spre binele ei, ci e lăsată pradă exploatării tuturor cămătarilor și dușmanilor noștri.

Regenerarea clasei de mijloc naționale, întrucât „perzându-se legăturile și continuitatea necesară cu munca prețioasă începută și susținută pe vremuri prin meseriașii români din jurul Sibiului, prin țelurile românești din conținutul militar și din județul Hunedoara și apoi prin negustorii români grupați în societatea Levantină dela Brașov, prin Români macedoneni presărați pe la Panciova și Neoplanta, pe la Hunedoara și după cum foarte bine scrie un economist al Ardealului, s'a ajuns a avea astăzi orașe cu desăvârșire în străinătate, în cari meșterii și negustorii unguri și jidani își îndeplinesc nesupărați, fără frica vreunei concurenți pornită cu energie îndărătnică din partea Românilor, interesele și scopurile lor, primejdioase din atâtea puncte de vedere pentru vitalitatea și viitorul neamului nostru.

Din enunțarea acestor două mari probleme economice nu se poate ieși.

Și credem că e vremea ca nici existența lor și trebuința unei grabnice rezolviri să nu mai fie contestată de nimeni.

Ceeace trebuie pentru ca o uriașă mișcare economică să pornească dela un capăt la altul al Ardealului, o mișcare nouă, unică, e conștiința deplină a puterii ce reprezintă neamul nostru acolo, e înțelegerea că o luptă sinceră și cu folos de ridicare a țărânilor și

de întărire a clasei comercianților și meseriașilor români nu se poate duce decât prin excluderea ungarilor și jidanilor dela orice concurs ce-ar dori să-l dea, e cerința ce se impune conducătorilor de-a fi însuflețiți de un spirit de desinteresare și de sacrificiu dus până la cel mai înalt și mai sfânt apostolat.

Și nu va fi bucurie mai mare pe care s'o simțim, noi acei cari în lumina acestor principii ne pregătim pentru România de mâine, decât aceea când o asemenea mișcare de redreptare, de organizare și de întărire va fi pornită.

Căci în fața unei puternice citadele economice naționale, ce-ar însemna vârcolirele de innăbușire, de slăbire și de ingenuchiare a naționalității românești, căreia cu o ură sălbatecă dușmanii ei îi doresc peirea?

Să ne luminăm conștiințele, să ne curățim sufletele și cu adâncă smerenie să ascultăm glasul marelui apostol *Simion Bărnuț*, care din mormântul lui de neodihnă, ca odinioară pe câmpia libertății dela Blaj, ne strigă:

„Să nu ne ducem la masa libertății un-
„gurești, căci bucatele ei toate sunt inven-
„nate; să nu ne vindem țara și limba, căci
„perzându-se odată nu se mai pot câștiga.
„Uniți-vă cu poporul toți, preoți, nobili, ce-
„tățeni, ostași, învățați și vă consultați cu
„un cuget asupra mijloacelor reinvierii na-
„ționale, pentru că toți sunteți fii ai aceleiași
„mame și cauza este comună; țineți cu po-
„porul toți, ca să nu rădăciți, pentru că po-
„porul nu se abate dela natură, nici nu-l trag
„străinii așa de ușor în partea lor, cum îi
„trag pe unii din celelalte clase, cari urlă

Iubire

— Trei pagini din Cartea unui vânător. —
de Guy de Maupassant.

... Citii la „Fapte diverse“ într'un ziar, povestea unei drame de dragoste. A omorît-o și s'a omorît; deci o iubesc. Ce mă privește cine e El și Ea? Doar dragostea lor singură mă privește; și nu pentru că m'ar înduioșa, ori m'ar mira, ori m'ar mișca ori m'ar pune pe gânduri, dar pentru că mi chiamă o amintire din tinerețe, o amintire ciudată de vânătoare în care am văzut *Iubirea* așa cum întâii creștini vedeau pe cer cruce de foc.

M'am născut cu toate instinctele și simțirile omului primitiv, potolite însă de judecata și de emoțiunile civilizației. Cu patimă iubesc vânătoria; și dobitoacul plin de sânge, sângele după pene, sângele după mâinile mele îmi înfloară de plăcere inima.

În anul acela, spre sfârșitul toamnei, pe neașteptate începu frigul. Fu-i chemat de unul din verii mei, Karl de Ranville, la o vânătoare de rațe sălbatice, în baltă, în revărsatul zorilor.

Vărul meu, flăcău de patruzeci de ani, roșu, foarte puternic și cu barbă mare, boer de țară, semi-brută plăcută, caracter vesel, înzestrat cu mult spirit *gaulois**) care face atrăgătoare mediocritatea, locuia într'un fel de fermă-castel, într'o vale largă prin care curgea un râu. Păduri acepe-reau dealurile din dreapta și din stânga, păduri vechi boarești cu copaci măreți în care se găseau cele mai rare pasări din partea aceea a Franței.

Câte odată împușeau și vulturi; iar pasările călătoare cele care mai nici odată nu se abat prin țările noastre prea populate, se opreau aproape întotdeauna în ramurile seculare ale pădurii ca și cum ar fi recunoscut în ea un colțisor al codrilor din vremuri, rămas acolo ca să le slujească de adăpost într'un scurt popas de-o noapte.

În vale, livezi udate prin canale și despărțite cu garduri; apoi, mai departe, râul, canalizat până la un loc, se întindea într'o baltă largă. Baltă aceasta, cel mai minunat loc de vânătoare ce am cunoscut vre-odată, era toată grija vărului meu care vedea de ea ca de un parc. Prin uriașul popor de trestii ce o acoperea și o făcea vie, plină de freamăt și încrețită de vălurele, tăieșe alei înguste pe care bărci joase, împinse și cărmuite cu prăjini, treceau mute pe apa moartă, atingeau ușor stuful, puneau pe fugă printre ierburi peștii iuți și făceau să se cufunde rațele sălbatice al căror cap negru și ascuțit pierde îndată în adânc.

Mi-e nemărginit de dragă apa; și marea, cu toate că e prea întinsă, prea sbuciumată, cu neputință de stăpânit; și râurile atâtea de frumoase ce alunecă, fug, se duc neconținut; și, cu deosebire, bălțile în care palpăie toată viața necunoscută a ființelor din ape. Lacul e o lume întreagă pe pământul nostru, o lume deosebită, cu viața ei, cu locuitorii statornici ori călători, cu glasurile, zgomotele și, mai ales, taina ei. Nimic nu e uneori mai tulburător, mai neliniștitor, mai înfrorător ca

*) Veselie puțin cam liberă.

o baltă. De unde vine teama asta ce plutește pe întinderile joase acoperite de apă? Să o trezească oare vuetul nelămurit al trestiei, ori licăririle ciudate ce se aprind pe fața apelor, tăcerea adâncă ce le înfășoară în nopțile liniștite ori negurile fantastice ce alunecă pe deasupra păpurișului ca niște lîntolii, ori clipocitul ușor, domol, ce de-abia se aude, mai înfrorător uneori ca tunul oamenilor și ca tunetul cerului, care schimbă lacul în țară din visuri, în ținut înfricoșător ce ascunde o taină de necunoscut și plină de primejdii?

Nu. Din el se desface altceva, o taină mai adâncă, mai serioasă, plutește în negurile dese — poate chiar taina creației! Căci oare nu în apa stătătoare și norioasă, nu în mocirla pământului scaldat în căldura soarelui se mișcă, tremură, încolți întâiul grăunte al vieții?

Sosii seara la vărul meu. Era un ger de crăpau pietrele.

La masă, în sala mare cu dulapurile, pereții, tavanul, acoperite de pasări împăiate, cu aripile întinse, ori încremenite pe ramuri prinse cu cuie în zid: cocostârci, ereți, bufnițe, mulge-capre, găi, uli, vulturi, șoimi, asemenea unei ființe ciudate din țările de miazănoapte vărul meu, îmbrăcat într'o haină de piele de focă, îmi înșira pregătirile pe care le făcuse pentru noaptea ce venea.

Trebuia să plecăm la trei și jumătate dimineața ca să putem sosi pe la patru și jumătate la locul ales pentru pândă, unde fusese ridicată o colibă din bucăți de gheață, care avea să ne adăpostească puțin împotriva vântului grozav ce sufla înaintea de zori, vântul încărcat de frig ce-ți

„împreună cu lupii și sfășie pe popor dim-
preună cu aceștia. Nu vă abateți dela cauza
națională de frica luptei: cugetați că alte
popoare s'au luptat sute de ani pentru li-
bertate.”

Fi-va ascultat, în aceste momente hotă-
rătoare, dacă nu glasul nostru sincer și slab
cel puțin glasul de proroc al Sfântului?

Lukács în fața alegătorilor săi din Aiud.
Joi, în 15 l. c., își va ținea — după cum am
anunțat — prim-ministrul Lukács dărea de
seamă înaintea alegătorilor săi din Aiud. Un tren
special va pleca Miercuri seara din Budapesta
ducând pe Lukács și suita sa în micul oraș ar-
delean, faimosul viespar de sovinișm. Trenul de
lux plătit de sigur din banii statului, se va opri
în cale-i în mai multe localități mai mari, unde
se vor atașa la suita ministrului mai mulți de-
putați guvernamentali. Guvernul face cele mai
intinse pregătiri pentru a asigura reușita adu-
nării din Aiud. Din mai multe cercuri ardele-
partidul muncii își va trimite delegații la Aiud.

Aflăm că comitele suprem Szász a pus
cu această ocazie în mișcare întreg aparatul
administrativ al comitatului Albei-Inferioare
și că, precum întotdeauna, și-a aruncat și a-
cumva mrejele cu multă predilecție asupra Ro-
mânilor din comitat. Au fost mobilizați indeo-
sebi pretorii și notarii comunali, ca să exercite
cea mai energică presiune asupra preoților și
învățătorilor români, silindu-i să meargă la
Aiud.

E de prisos să mai spunem, că în situația
noastră actuală, când demnitatea noastră ro-
mânească este palmuită și bunurile noastre
naționale prădate mai mult decât ori când, pe
noi n'ar putea să ne îndemne să mergem la
Aiud alte sentimente, decât poate acele cari
au involburat odinioară pe vitejii lui Axente.

Sperăm să fim feriți de rușinea de a vedea
la tâmbălău din Aiud vre-un membru de al
partidului nostru național.

Iarși agitație în contra Ungariei. Un ziar
local e foarte supărat pe ziarul „Deutschungar-
ischer Volksfreund” din Timișoara, organul
partidului naționalist german, pentru un articol
în care numitul ziar indeamnă pe germani să se
grupeze pe lângă adevărații luptători și pe
lângă presa germană cinstită, care apără și

luptă cu energie pentru interesele poporului
german.

Între altele iată ce scrie numitul ziar ger-
man:

„Fiți cu răbdare, fraților, și vă grupați cu
încredere deplină pe lângă conducătorii voș-
tri, pe lângă organul și pe lângă partidul vo-
stru german, apărător intereselor voastre. Pa-
ternicul popor german din Europa centrală cu o
simpatie tot mai mare urmărește lupta voas-
tră desperată și cu adevărată iubire de frate
vă prinește, dacă-i cereți ajutor ori dacă obo-
siți fiind voi acasă ați fi siliți să vă părăsiți
patria...”

...Ultrașovinismul va tremura când strigă-
tul legal al indignării națiunii germane va pre-
tinde satisfacție pentru suferințele fraților ei din
Ungaria...

În aceste frumoase cuvinte perciunatul lo-
cal găsește agitație strașnică în contra „pa-
trii” și cere pedepsirea autorului, care a îndră-
znit să asigure pe germanii din Ungaria
despre iubirea și sprijinul fraților lor din Ger-
mania

Fericită trebuie să fie Ungaria având paz-
nici atât de credincioși ca și „Aradi Közlöny”
din Arad.

Intrevederea dintre regele Petru și monar-
hul nostru. Ziarul „Stampa” din Belgrad spu-
ne, că încercările ca regele Petru să aibă o
întrevedere cu monarhul nostru n'au reușit. În
ultimul timp a fost însărcinat cu tranșarea ace-
stei chestiuni Pasici, care a fost în acest scop
la Petersburg, căci i se promisese pe vremuri
concursul Rusiei. Aici i s'a spus, că ar fi bine să
trateze cu Viena.

De astădată a fost însărcinat cu această
misune Novacovici, care s'a dus la Viena, unde
a fost primit de către Berchtold și reținut la
dejun. Berchtold i-a comunicat, că o întreve-
dere între cei doi suverani nu se poate hotări
deci pe cale diplomatică. Novacovici s'a dus
apoi la Berlin, aici i s'a spus, că chestiunea a-
ceasta trebuie discutată la Viena.

Cum va fi guvernată Bosnia? Un bărbat
politic din anturajul ministrului comun de fi-
nanțe care pretinde a fi bine informat în chesti-
unile ce ating Bosnia, a declarat unui ziarist că
prin rezistența, dieta Bosniei nu-și va ajunge
scopul, adică ajurnarea și escrierea de alegeri
nouă. Nu e exclus, și asta reiese și din cele pe-
trecute la audiența lui Bilinski la Ischl, că în
curind activitatea dietei din Bosnia va fi sus-
pendată și provincia va fi guvernată cu abando-
narea dietei provinciale.

sfășie carnea ca fereștrăul și o înțeapă ca niște
ace otrăvite și o strânge ca în clește și o arde
ca focul.

Vărul meu își frecă mâinile: „N'am mai vă-
zut ger ca azi; douăsprezece grade sub zero la
șeșe seara”.

Îndată după masă mă culcai și adormii la
flacăra uriașă ce pălpăia în cămin.

La trei mă sculară. M'nfășurai într-o piele
de oaie; pe vărul meu, Karl, îl găsi învâlit în
blana unui urs. După ce sorbirăm fiecare câte două
cești de cafea fierbinte, urmate de două pahare de
șampanie fină, pornirăm întovărășiți de un străjer
și de câinii Plongeon (Cufundar) și Pierot.

Încă dela întâii pași făcuți afară mă simții
înghețat până în măduva oaselor. Era o noapte
din acele în care pământul pare mort de frig.
Aerul înghețat pare tare, parcă-l poți pipăi —
atâta durere îți pricinuieste; nici o adiere nu-l
face să tremure, e sleit, nemișcat; mușcă, pătrunde,
usucă, ucide copaci, ierburi, găze, păsările chiar,
cari cad de pe ramuri pe pământul tare făcându-se
de fier ca și el sub strângerea gerului.

Luna, la cel din urmă pătrar, de tot plecată
spre pământ, foarte palidă, parcă leșinată în mij-
locul întinderilor și așa de slabă că nu mai putea
să plece, că rămânea acolo prinsă, înțepenită de
frigul cerului, își revărsa lumina de-asupra lumii,
lumina-i sarbădă și tristă, această lumină muri-
bună și alburie pe care în fiecare lună ne-o
aruncă la sfârșitul învierii ei.

Mergem alături, Karl și cu mine, încovoiați,

cu mâinile în buzunar și cu pușca sub braț. În-
călăminte noastră, înfășurată în lână, ca să pu-
tem merge fără a aluneca pe râul înghețat, nu
facea niciun șgomot; înaintam privind aburul alb
al răsuflării câinilor.

Când furăm la marginea bălții și o luarăm
pe o cărare între trestii uscate ce ieșeau ici și colo
din această pădure joasă.

Coatele noastre, atingând foile lungi ca niște
panglici, lăssau în urmă-ne un fășiit ușor. Mă simții
prins, ca niciodată până atunci, de emoțiunea pu-
ternică și ciudată pe care mlaștinile o fac să se
naească în mine. Această baltă era moartă, moartă
de frig, căci mergeam deasupra ei, în mijlocul po-
porului ei de păpuriș uscat.

Deodată, la un cot al unei cărări, zării co-
liba de ghiată ce fusese ridicată ca să ne dea un
adăpost. Intrai și, cum aveam de așteptat încă
aproape un ceas până la trezirea pasărilor rătăci-
toare, m'nfășurai în mantaua mea cu gând să mă
încălzesc.

Culcat pe spate prinsei să privesc luna schi-
monosită care avea patru colțuri prin păreții ne-
deslușiți străvezii ai acestei case polare.

Dar frigul bălții înghețate, frigul păreților
acestora, frigul căzut din cer, mă pătrunse îndată
așa de gros că începui să tușesc.

Vărul meu se neliniști: „Atâta pagubă dacă
nu vom ucide mare lucru azi, zise el; nu vreau
să te mbolnăvești; să facem foc”. Și dădu poruncă
pascnicului să aducă ceva trestii.

Acesta făcu o grămadă din ele în mijlocul

Regele Carol și Sinaia. În urma înființării
unui tripou în Sinaia, M. S. Regele Carol e silit
să părăsească reședința sa de vară. Plecarea
M. S. din Sinaia este un lucru hotărât. Regele
se va muta cu reședința la Curtea de Argeș,
câtă vreme casa de joc din Sinaia nu va fi în-
chisă. Numai singur moștenitorul de tron va
petrece de acum în Sinaia în fiecare an câ-
teva zile. Aceasta va fi o demonstrație și o
desaprobare a acelor speculanți cari au voit
să transformeze Sinaia într'un nou Monte-
Carlo.

Montecuccoli în fabrica Skoda. Cu toate des-
mintirile oficioase, se pare totuși că ofertele fa-
bricii Skoda, de a înlocui tunurile de bronz cu
alte de oțel, e bine primit în cercurile condu-
cătoare din Viena. Asta o dovedește și vizita pe
care a făcut-o ieri amiralul Montecuccoli în
Pilsen, în numita fabrică. Curiozitatea șefului
marinei numai în chipul acesta ni-o putem ex-
plica.

Armata și politica.

Arad, 10 August.

Framântările revoluționare prin cari tre-
ce în timpul de față imperiul turcesc și cari pot
fi tot atât de bine durerile nașterii ca și dure-
rile morții, dovedesc la evidență la ce primejdii
poate fi expus un stat, când armata, cel mai
puternic sprijin al acestuia, e amestecată în
chestiunile politice interne, devenind instru-
mentul unuia sau mai multor partide. Când
elementul cel mai disciplinat al unui stat, me-
nit să zugrume ori ce anarhie în fașă, devine
el însuși cea mai primejdioasă armă a revolu-
ționarilor, atunci acel stat este merit peirii.

Acest principiu așa de elementar, care
formează pentru ori ce guvern conștiința o a-
xiomă, la noi în Ungaria este desconsiderat
cu desăvârșire. La noi armata nu este ferită
de patimile politice, ci, din contră, conducă-
torii guvernului caută cu orice prilej ca din
armată să-și facă calul lor de bătaie.

Astăzi când în regatul român un fost mi-
nistrul de rășbi, dl Filipescu, un bărbat poli-
tic cu vederi largi, a fost în stare să treacă pe-
ste interesele egoiste de partid și să-l pue în
fruntea statului major pe cel mai bun general
al armatei române, pe dl Averescu, având în

colibei găurite în vârf pentru a lăsa loc de ieșit
fumului; și când flacăra roșie se urcă de-alungul
păreților străvezii de cristal, ei prinseră să se to-
pească, încet de tot, ca și cum bulgării de ghiată
ar fi asudat. Karl, rămas afară, îmi strigă: „La
vino să vezi!” Ieșii și rămăsei aiurit de uimire.
Coliba noastră, în chip de con, părea un uriaș
diamant cu inimă de foc, crescut dintr'odată din
apa înghețată a bălții. Și, înăuntrul, se vedeau
două arături fantastice — umbrele câinilor noștri
ce se încălzeau.

Dar un strigăt ciudat, un strigăt pierdut, ră-
tăcitor, trecu pe deasupra capetelor noastre. Lucirea
focului trezea pasările sălbatice.

Nimic nu mă mișcă atât ca această ieșire
strigare a vieții pe care n'o vezi și care fuge în
aerul întunecat așa de iute, așa de departe, mai
înainte ca întâia sclipire a zilei de iarnă să se
aprinde la răsărit! Mi se pare, în ceasul acesta
înghețat al zorilor, că strigătul ce fuge pe ari-
pile unei pasări e un suspin al sufletului lumii!

Karl zise: „Stingeți focul; se face ziua”.

În adevăr, cerul prindea să se albească și
stolurile de rațe lăssau pe cer lungi pete repezi,
repede șterse.

Un fulger sclipi în noapte: Karl împușcase și
cei doi câini o rușeră la fugă.

De-atunci, din clipă în clipă, când el când eu,
ochiam repede îndată ce deasupra trestiiilor răsărea
umbra unui stol sburător. Și Pierrot și Cufundar,
gâfâind și veseli, ne aduceau ființe pline de sânge
al căror ochi câteodată ne mai privea încă.

inființării
arol e silit
Plecarea
it. Regele
de Arges,
i va fi in-
tron va
re an că-
rație și o
i au voit
u Monte-

toate des-
fertele fa-
e bronz cu
ile condu-
i vizita pe
cuceoli în
ea șefului
putem ex-

a.

August.

cari tre-
și cari pot
a și dure-
e primejdie
a, cel mai
stecată în
nd instrui-
ide. Când
stat, me-
șă, devine
a revolu-
nit peirii.
atar, care
știu o a-
considerat
este ferită
conducă-
leij ca din

n fost mi-
rbat poli-
treacă pe-
ă-l pue în
n general
având în

ce de ieșit
de-alungul
să se to-
de ghiată
strigă: „La
de uimire.
a un urias
odată din
se vedeau
ilor noștri

pierdut, ră-
tre. Lucirea

astă înfăle
re fuge în
parte, mai
arnă să se
asul acesta
ge pe ari-
ni lumii!

ziună.”
albească și
mete rezezi,

mpușcase și

el când eu,
ilor răsărea
Cufundar,
ne de sânge
incă.

vedere numai binele țării și al neamului; când în Franța, căreia dușmanii îi profetiau sfârșitul apropiat, spiritul militar începe iarăși a cuceri masele poporului francez reîntinerit, la noi în Ungaria oligarhii maghiari se joacă cu miniștrii comuni de război și cu șefii statului major ca și cu niște figuri de șah, răsturnându-i după plac, și aceasta tocmai acum, când din frământările iscate în peninsula balcanică poate în tot momentul să se iște o conflagrație europeană.

Pân' acum armata a fost în parte crutață de poftele politice maghiare, acum însă tocmai armata va fi unul din cele mai temute instrumente de maghiarizare. Nu trebuie să ne mirăm deci dacă poporul, care aduce în fiecare an atâtea jertfe de bani și sânge pentru armată, începe să aibă un oarecare resentiment pentru acest nou mijloc de zugrumare a naționalităților. A fost lipsă și de aceasta?

Felul cum e tratată armata de către cercurile politice ungurești, este îmbinat cu atâtea primejdie pentru existența monarhiei noastre, încât nu știm cum să înfierăm mai tare acest procedeu condamnat. Fiecare țară caută să-și inarmeze oastea cu cele mai noi și mai excelente produse ale tehnicii moderne, bazându-se numai pe sfaturile experților, la noi însă chestiunea tunurilor de oțel sau de bronz a ajuns un nou mijloc de agitație împotriva ministrului comun de război, care nu crede că e necesar să-l întrebe de sfat pe cutare Moritș ce crede el despre armamentul artileriei noastre.

Presa jidovită din Ungaria atacă și critică armata, se amestecă nepoftită în chestiuni de ordin pur tehnic, reporterii dau sfaturi statului major, sunt nemulțumiți cu tonajul Dreadnughturilor noastre și descopăr cu intenție străinilor toate defectele oștirii, discreditându-o înaintea Europei. Este poate și acest hiperzel, necerut de nimeni, un fel de patriotism?

Existența, dezvoltarea și armamentul

Se făcuse ziună, o zi limpede și albastră; soarele răsărea în fundul văii și noi ne pregăteam să plecăm, când două pasări cu gâtul drept, cu aripile întinse, alunecară deodată peste capetele noastre. Trăsei. Una-mi căzu aproape la picioare — o lișită cu pânțelece de argint. Atunci, deasupra mea, un glas, un glas de pasăre strigă. Un strigăt scurt, repetat, sfâșietor; și pasărea cruțată începu să se învrtească în albastrul cerului deasupra noastră, privindu-și tovarășa moartă din mâinile mele.

Karl, în genunchi, cu pușca la ochi cu ochiul aprins, o pândea așteptând-o să se apropie.

— Ai ucis femeiușca, zise el; bărbatul n'o să plece.

Și n'adevăr, nu pleca; se rotea mereu, plângea lângă noi. Niciodată un gemăt de durere nu mi-a sfâșiat sufletul ca chemarea desnădăjduită a acestei sărmene ființe pierdute în nemărginire.

Uneori, fugea la amenințarea puștei ce-i urmărea șornul; părea gata să-și urmeze singur calea sub cer. Dar, neputându-se hotărî, se ntorcea îndată să-și caute tovarășa.

— Las-o pe pământ, imi zise Karl; o să se apropie numai decât.

Se apropia, în adevăr, nepăsător de primejdie, înnebunit de dragostea lui de dobitoc pentru celalalt dobitoc pe care-l ucisese.

Karl trase; fu ca și cum ai fi tăiat sfoara ce ținea atârnată pasărea. Văzui ceva negru ce cădea, anzii în trestii o bufnitură. Și Pierrot mi-l aduse.

I-am pus pe amândoi, înghețați, în aceeași tolbă... și în aceeași zi plecai la Paris.

Montpellier, Iulie 1912.

Trad. G. P. Stănescu.

unei armate nu este o chestie politică și nu-i privită nici într'un stat civilizat ca o chestiune politică pe care o rezolveste presa.

Nu suntem departe de țările balcanice, am fost marturii oculare ai dezastrului politic din Turcia, din Grecia și din Sârbia, produs prin târerea armatei în chestiunile politice, și cu toate aceste cercurile conducătoare din Viena n'au învățat nimica și nici n'au întreprins nimica în contra hegemonilor unguri cari la orice ocazie au folosit armata comună ca instrument politic, întrebându-o la alegeri împotriva naționalităților, făcând din nouă reforme militare un nou mijloc de maghiarizare, răsturnând miniștrii comuni de război și șefi de stat major cari s'au opus tendințelor maghiare, și discreditând în fața lumii străine oștirea care nu-i numai a Ungariei, și cu atât mai puțin a ungarilor, ci a întregii monarhii.

Nu, cercurile conducătoare din Viena n'au învățat nimică, dacă însă mai târziu vor avea de înregistrat — Doamne ferește! — un dezastru, atunci călcăiul lui Ahile va trebui de căutat în Ungaria. Măsurile ce se vor lua atunci, să nu fie însă tardive și fără de folos.

Se vorbește de o revizuire a reformelor militare și poate că factorii politici competenți își vor da seama măcar acum despre aceste chestiuni de interes vital pentru monarhia noastră.

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

(Continuare).

— Prelegerile d-lui Virgil Arion. —

Văleni, Iulie.

„Regulele juridice sau normele de drept” a fost subiectul mult interesantelor conferințe ale d-lui Virgil Arion.

La capul unui copil bolnav într'o casă de țară o babă îndrugă semne cabalistice, pronunțând formule de deochiu. Fapta babei se săvârșește în puterea unui vechiu obicei, sfânt de datină. La o nuntă în Bucovina în fața părinților și a fruntașilor se schimbă inelele între miri, se aruncă din grâul de pe masă asupra casei, mirilor... E aceasta oregulă de purtare în o anumită sferă socială foarte puternică, această regulă nu se poate schimba, căci autoritatea strămoșilor exercită o mare putere asupra noastră. O anumită regulă pornește dela o societate, ori chiar dela niște oameni pe cari nu-i cunoaștem — dp. modă, care e un fenomen social. La fiecare pas omul e supus de regulă, chiar omul genial. În ce privește moda explicație zace în spiritul general de imitație. Exemplul altuia e contagios și binele și răul se imită: un sultan căzut fără voie de pe cal, toți oștenii căzură... cu voia.

Pe lângă imitație mai e spiritul gregar, de turmă: dacă ride unul rîd și ceilalți din jur. Putința personalității e foarte rară, influența grupului e indestructibilă. Mulți nu sunt în clar cu valoarea lor personală, și primesc de bani buni părerea grupului...

Dar nu — sunt numai regule de acestea. Doi oameni sunt în târguială asupra unei moșii a unuia din ei, se ajung la vorbă și celalalt dă arvună — ei stau în acest caz sub un raport juridic. Regula are aici putere de constrângere, un element de forță. O regulă morală nu ne obligă că la un moment dat să o urmăm cu toate că primește o sacțiune socială.

Raporturi juridice avem la fiecare moment. La teatru faci un contract cu directorul prin bilet, pe care îl poți transmite oricui, în tranvai, în familie e raport juridic între tată și fiu. Viața noastră e întretășută de formele juridice.

N'au fost totdeauna aceleași normele de drept, ci după împrejurările timpurilor. Ne e greu să le studiem, căci n'avem unde. În izvoarele vechi însă în poeziile noastre populare găsim forme juridice. Frăția dintre haiduci bunăoară. Sau forma conjuratorilor din un document al secolului al 16-lea. Maria lui Vasile Spătarul e învinuită de bărbat că-i e necredincioasă. Ea a cerut să se aplice „legea țării”; înaintea celor 12 jupăneșe jură că e nevinovată. Normele se orientează după nevoile iminente țării, societății, momentului chiar. Domnii dau moșii la soldați mai înainte de vreme, iar în mintea țaranului de azi a mai rămas această putere suverană, dela care cere conform aceluși drept moșie.

Nici o societate nu există fără normele de drept obligatoare la execuțiune.

Originea dreptului e foarte discutată. S'au dezvoltat două școale în această privință. Una e școala germană istorică a lui Savigny, care susține că dreptul s'a născut în mod natural ca și limba. Alta susține, că legea ar fi expresiunea rațiunii dumnezeiești, așa au crescut-o Romanii și noi am primit-o dela ei. Matei Basarab și Vasile Lupu s'au călăuzit după legile izvorite din înțelepciunea dumnezeiască: „cum izvoarele, toate apele izvorăsc și ies din pământ și adapă pământul, așa și sfintele scripturi izvoresc și ies din înțelepciunea dumnezeiască...” Aceasta era concepția cea veche și conform ei în 1860 s'au transformat radical toate drepturile. Codul civil a fost tradus în 52 de zile din franțuzește, legile inspirate de rațiunea divină pot fi transmise dintr'o țară într'alta — s'a zis.

Teoria aceasta însă nu are absolută valoare. Drepturile trebuiesc formulate, impuniticite, după necesitățile vremii și conform aspirațiilor unui neam, cum cere dreptul natural.

D. Arion constată existența ambelor școale la poporul nostru prin o foarte frumoasă argumentație.

D-sa întreabă: ce crede poporul nostru despre lege și pravilă? Normele juridice apar în trecut sub forma de obicei, sau lege scrisă.

Legea e la noi tocmai obiceiul, credința. „Legea” are în vedere obiceiul pământului, datina. Preferința țaranului reiese din toată comora de poezii populare de proverbe — pentru „lege”. „Cu pravilele ca cu sabiile”: unde vrei acolo le aplici. Pravila e inegală și echivocă. Însă legile înmulțindu-se prea tare au uluit mintea țaranului și le-a părăsit, dar atunci intervenea judecătorul cu pravila.

Elementul de constrângere ce e în orice normă de drept necesitează realizarea ei imediată căci altcum își pierde caracterul de normă de drept. Prin urmare: orice element juridic are un element de forță în sine. Elementul juridic se naște, evoluează în sânul poporului, care cere sancționarea lui din partea statului — fiindcă statul manoperează cu el. Studiul istoriei ne arată că popoarele au putut câștiga drepturile grație elementului de forță. Dacă nu s'ar pune energie din partea acelorora cari au de luptat dreptul cel nou, aspirația lor nu s'ar putea realiza.

Spiritul național se reflectează în drept. Legiuitor nu trebuie conceput ca o ființă în afara de neam. Ci el ca fiecare din noi e pătruns de ideile vieții sociale, conștiința, puterea de acțiune, credințele, educația, cunoștințele toate, felul de gândire — sunt determinate de mediul social. Evident că e imposibil ca legiuitorul să fie în afara de curente de nevoi în cari trăiește. La noi însă legiuitorii nu se lăsau influențați de mediul social ci de curente de idei din altă parte.

Sunt două mari curente, cari stăpânesc Europa de 100 de ani încoace: curentul literar și socialist sau individualist și politeist. La finea secolului al 18-lea s'a afirmat curentul individualist în revoluțiunea franceză având ca temelie ideea că fiecare individ are același drept de viață. Intreaga teorie a lui Rousseau și a raționaliștilor pornește dela dreptul de viață și fericire: de aici aspirațiile de libertate, puterea evolutivă a secolului al 18-lea.

O judecată mai strânsă reclama iarăși

schimbări, dar o oprire mai amănunțită asupra acestui curent e necesară.

Fiecare individ are același drept la viață, fiecare e cunoscătorul cel mai bun al fericirii proprii, prin urmare, conform curentului judecătoresc să suprime stăvila ce nu garantează libertatea. Concluzie imediată: suprimarea tuturor piedecilor ale societăților de contract.

Revoluția franceză suprimă corporațiile, asociațiile, socotite ca o nenorocire și amenințare pentru stat. În mare parte a provocat produsul acestei idei biserica catolică constituită în corp, față de ea era justificată îndârjirea și oroarea. Liberalismul englez produce mari ravagii în economia politică. Statul nu mai avea drept să intervină în contractele de muncă, în regularea situației de drept. Căsătoria e adusă la contract civil, care durează până ce voințele mirilor nu mai sunt de acord. Această mișcare mare corespunde nevoilor vremii. Însă sunt obiecțiuni de ridicat pentru că s'a dus la extrem.

Libertatea de contract e o garanție pentru omul nevoiaș, care face contractul de nevoie? Societățile n'au nici un rost întemeiat? Din contră. Ele au uneori o viață, care se ridică peste nevoile particulare ale membrilor ei, o voință care e mai puternică, mai stăpânitoare, pe care statul poate să conteze, din sânul lor se deslănțuie o extraordinară energie. Acest rezultat poate fi și numai al asocierii câtorva oameni dintr'o țară. Societățile au sufletul lor, voința lor, interesele lor, cari uneori cer jertfirea voinței etc. a indivizilor ce le constituie.

Altă idee a individualismului e egalitatea. Toți suntem egali. Democratismul absolut dă drept egal pentru toți, cere nivelarea absolută care și-a făcut drum în toate legislațiile europene — s'au impus reforme electorale cu drept direct, egal, secret. — Anul 1840 cuprinde în legislația Angliei un însemnat act „actul celor zece ore”, care mărginea orele de muncă împotriva libertății contractelor, împotriva vinderii muncii. S'a ivit imperioasă datorie a statului de inspecție și control, pentru fixarea orelor de muncă, pentru protejarea copiilor și femeilor. Clasele muncitoare au fost de aci înainte mai practice, și-au văzut de nevoile lor, și-au refăcut corporațiile, sindicatele după meserii. Și-au suprimat voințele în vederea intereselor de clase.

Comertul modern a transformat întreprinderile până acum realizate prin capitalurile unui singur om. — prin capitalurile unei societăți, careia statul îi stă într'ajutor acordându-i drept de întreprindere. Individualismul extrem l-a mărginit tocmai dreptul de vot. Poporul face politică socială, și-a restrins individul dreptul de libertate, pe care-l întrebuințează numai în nevoile sale, pe cari are dreptul să le arete prin grevă. Libertatea contractului s'a restrâns prin legea tocmeșilor, muncitorul lucră pentru obiecte de hrană numai. Faimosul act din 1897 din Anglia reglementează munca femeii în fabrică, ba chiar la ea acasă... Preferința acțiunii colectiviste se simte în toate țările. Avantajul social e ca cu banul mulțimei să se cultive și acela care nu dispune de bani.

O axiomă putem spune: nu e responsabilitate unde nu e culpă. Un om zdrobit de o mașină să-și aibă asigurată pâinea, el și casa. Grație colectivismului înfloresc industrialismul. Nu e oraș, care să nu-și aibă lucrările sale interne în folosul celor săraci și a celor nenorociți... La urma urmelor toți facem colectivism, toți tindem să ne întrecem în fapte spre binele masselor, având în vedere interesul celor mulți.

I. C.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI
Oradea-mare — NAGYVÁRAD
Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12-48.

(Le 149-30)

Scrisoare din Iași.

Pentru reînvierea frumuseții fizice. — În jurul manevrelor regale. — Furtună strașnică.

Iași, 26 Iulie (8 August.)

Un ziar ne-aduce știrea că ministrul instrucțiunii publice proiectează instituirea unor concursuri anuale de gimnastică între tinerii noștri.

Mă uitam la rândurile negre și nemișcate ale ziarului, și cercam să mă entuziasmez, gândindu-mă, că dezideratul acesta al multora ar putea deveni — prin înalta, dar și problematica, bunăvoință ministerială — o realitate. Mă simteam contrazis de acea umbră de îndoială, pentru că nu numai odată, ci foarte adeseori, aspirațiile democratice și făgăduielile ministeriale s'au prefăcut cu o uimitoare ușurință în amare deziluzii.

Nu numai opinia publică românească, ci și aceea a multor alte state europene moderne, s'a arătat în ultimul timp frământată cu gândul — uneori și cu fapta — de o problemă, care se actualizează neîncetat: reînvierea anticei frumuseți fizice.

Căci hotărât lucru: ne pipernicim, degenerăm văzând cu ochii.

Mizerabila hrană a celor legați de pământul pe care-l lucrează; excentricitățile, capriciile și deprăvirile — dăunătoare sănătății — ale celor avuți, nu pot avea alt rezultat decât mașinalizarea sistemului intelectual și, ceia ce e mai grav, o evidentă descrescență a vigoarei și frumuseții truștești.

Și în contra acestui mare rău savanții și-au spus de mult cuvântul, iar medicii au dat alarma cuvenită. Rămâne să se reacționeze în senzul cerut.

Însă, până la o perfectă edificare a masselor populare — în așa fel încât să fie convinse de necesitatea acestei reacțiuni — statul, în cazul nostru: cel românesc, trebuie să intervie în chip hotărât. Și cel mai înțeles mijloc de intervenție este fără îndoială acela de a se face, în această direcție, o cât mai serioasă educație tinerimei școlare.

De aceea ne bucurăm din tot sufletul de salutarul proiect al ministrului de instrucție publică. Chipul cum e întocmit dovedește o adâncă pătrundere a împrejurărilor și o necondiționată dorință de o cât mai întinsă popularizare a tuturor sporturilor folositoare. În fiecare oraș în care se află cel puțin o școală secundară se țin concursuri anuale de gimnastică; iar din trei în trei ani, școlarii din mai multe orașe se adună în unul și se iau la întrecere.

Acum câțiva ani, cineva dădea ideea instituirii, din patru în patru ani, a unor jocuri olimpice naționale.

Dacă modestul proiect al Ministrului de Instrucție nu va întârzia să se realizeze, putem face prognosticul — fără teamă de a fi desmințiti — că nu ne desparte mult de acele frumoase jocuri, cari făceau fală Greciei antice.

Formele trupului modern, pipernicit, se vor însufleși din nou de frumuseța greacă; iar cultul frumosului va fi înălțat la adevărata lui valoare.

Și apoi de flăcăi voinici și sănătoși are nevoie pământul acesta strămoșesc.

În a doua jumătate a lunii Septembrie vor avea loc, în Dobrogea, manevrele regale pe anul curent.

Pregătiri au început să se facă de pe acum. Acest fapt și alte amănunte, cari au început să transpire atât de timpuriu, dovedesc cu prisosință, că cei chemați dau tot mai mare atențiune educației militare a poporului român. Mediul vitreg în care se află statul nostru — înconjurat din toate părțile de „prieteni” — și simțul de prevedere politică, ce poate înlătura cu succes orice surprindere, ne dictează că această educație o să fie pentru noi, pentru asigurarea existenței statului nostru, o necesitate de primul ordin.

Mai avem apoi șansa ca pe tronul regal să se așeze un monarh cu atâtă dragoste și interes pentru puterea armată, cum nu sunt mulți alții.

Toate acestea și simțul militar înăscut al românului, au făcut din armata noastră una dintre cele mai apreciate din Europa. Ultimele manevre au pus în uimire pe atașaii militari străini, determinându-i să se pronunțe într'un chip foarte elogiios cu privire la tactica comandantilor și ținuta perfectă a trupelor.

Anul acesta va lua parte mai activă la manevre și secția aviatică de sub conducerea maiorului Macri. Privirile tuturor vor fi îndreptate asupra sborurilor aviatorilor noștri — nădejdea zilelor de mâine. Autoritățile militare superioare și-au concentrat atențiunea asupra aeroplanului lui Vlaicu și e de notorietate publică dorința tot mai accentuată a tuturor celor competenți ca acest aeroplan model să fie introdus la secția noastră aviatică. În locul defectuoaselor tipuri străine — prost fabricate: „bon pour l'Orient...” — cărora se datorește în bună parte tragica moarte a locotenentului Caranda.

Spre seară s'a stărnit o furtună atât de strajnică, încât, spun unii mai bătrâni, că nu le-a mai fost dat în viața lor să vadă una tot așa. Multe case desvălite și firme aruncate am văzut eu însumi.

E lesne de închipuit, că va fi făcut, nu numai în oraș, ci și prin împrejurimi mari ravagii.

Telefonul — de va avea puțința să funcționeze — va arăta intrucât aceste prevederi sunt adevărate.

St. P. Moldovan.

Pentru aeroplanul Ardealului.

Ieri și astăzi au încurs pentru aeroplanul „Vlaicu III” mai multe contribuiri dela singuratici. Suntem însă avizați, că în centrele mai mari românești parte s'au inițiat deja, parte se vor iniția în curind colecte în stil mare. Ne rezervăm deci a continua cu publicarea contribuțiilor numai peste câteva zile, când ne vor sosi colectele din câteva centre mai mari. Și până atunci însă adresăm cu deosebire domnilor preoți și învățători rugarea, să inițieze colecte în fiecare comună bisericască mai ales la țărani noștri. S'ar cuveni, ca din cartea de aur, în care se va înscrie numele contribuțiilor pentru „aeroplanul Vlaicu III” să nu lipsească numele nici unei comune bisericăști române, unite și ortodoxe.

Asemenea așteptăm, ca toate societățile și reuniunile românești să grăbească a se înscrie pe lista contribuțiilor pentru mareșul scop.

Tinerimea universitară își va îndeplini numai una dintre cele mai elementare datorinți ale sale, dacă va lua asupra-și osteneala de a colecta în ținutul, unde petrece acum feriele școlare.

Neamul nostru întreg ar rămânea de rușine, dacă în câteva săptămâni nu va fi adunată suma trebuincioasă pentru construirea aeroplanului „Vlaicu III”.

O propunere.

Să înființăm despărțăminte de-ale Asociațiunii în Sălaj.

În anul trecut s'au împlinit 50 de ani dela înființarea „Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român”.

Cincizeci de ani sunt mulți, nu numai în viața unui individ, dar sunt un timp remarcabil și în viața unui popor. Suntem mândri de rezultatele activității Astei în acești cincizeci de ani, căci a contribuit mult la deșteptarea conștiinței naționale, a gustului de cetit și la consolidarea noastră pe bază națională.

Și totuși, suntem departe încă de scopul ideal al Astei! Abia 10 procente din intelectualii noștri sunt membrii ai acestei Asociațiuni, care are un rol atât de însemnat în viața noastră națională, nevorbind de țărani noștri cu carte, cari acum se înscriu și ei ca membrii ajutători în număr frumos și cetesc edițiile populare ale „Astei”.

Să înființăm despărțăminte cât de multe de ale Asociațiunii!

Cu cât este mai mare teritoriul cuprins de un despărțământ, cu atât e mai puțin interesul ce-i poartă inteligența de pe acel teritor. Unu-l lasă în grija celuilalt, care la rândul său gândește că unul al treilea lucrează pentru prosperarea despărțământului și vedem (în destule locuri!) că toată activitatea despărțământului cutare culminează în adunarea obligată de peste an, în banchetul unde, în formă de toate se preamăresc reciproc ostenelile singuraticilor membri pentru prosperarea despărțământului. (Uitasem prelegerea făcută mai mult din datorie). Apoi, cade în letargie despărțământul până la alt an.

Dacă am înființa însă, mai multe despărțăminte, am căpăta membri noi, elemente nouă, cari astăzi, stând departe și streini de Astra, nu lucrează pentru înaintarea ei, și neinteresându-se de ea, nefind-i membri, — nici nu-și dau seama de misiunea importantă ce o are în viața noastră culturală.

Dar, nu numai pe teren cultural ne deșteaptă Asociațiunea. Ea lucrează în mod nevăzut și la consolidarea și la unitatea noastră politică. Dacă membrii se întrunesc la adunările ei culturale, spiritul ei național, consolidează pe toți membrii și-i unește în gânduri și în aspirații, ca să colaboreze în armonie pentru realizarea idealului nostru național.

Aceasta împrejurare, acest efect, trebuie să îndemne pe toți oamenii de bine să creeze, să înființeze cât mai multe despărțăminte!

Mă restrâng să vorbesc numai despre comitatul Sălaj, în care mă aflu și eu.

Ce non sens este, de ex. „Despărțământul Selăjan-Chioran”? Cum? A trebuit să se asocieze două comitate ca să poată înființa un singur despărțământ! Fostul district al Chiorului și comitatul Selăjului! (în ambele majoritatea covârșitoare e românească și în ambele avem bărbați luminoși și naționaliști buni).

Pentru ce atâta lipsă de încredere în forțele proprii? Fiindcă vorbesc numai *pro domo* și aș dori să dispară letargia proverbială din Sălaj, din mijlocul preoților și mirenilor deopotrivă) și aș dori dezvoltarea înspre mai bine a lucrurilor noastre politice și culturale din acest comitat, eu fac propunerea ca încă la adunarea cea mai apropiată să se separe despărțământul nostru de către fostul district al Chiorului și să figureze mai departe ca „Despărțământul Șimleu al Asociațiunii”.

Propun să se mai înființeze, tot pe teritoriul comitatului Sălaj, atâtea despărțăminte, în câte cercuri pretoriale e împărțit întreg comitatul.

Pildă eclatantă despre trăinicia acestei idei, ne-a dat d. dr. Coriolan Steer, care a înființat tot aici în comitatul nostru un despărțământ al „Astrii” în cercul pretorial al *Tășnadului*. Acest despărțământ tinăr încă, a consolidat aproape întreaga inteligența română din cerc și a dat dovezi de disciplină și de pricepere politică.

Afară de aceste două despărțăminte, ar fi de dorit în interesul vital al nostru, încă următoarele:

3. Despărțământul „Zelau”
4. „ „ „Jibou”
5. „ „ „Crasna”
6. „ „ „Ceh”.

Ar zice cineva că sunt prea multe într'un singur comitat. Întreb, oare capetei mai multă vedere, dela o lumină, decât dela șase lumini? — Dacă s'ar înființa aici în comitatul nostru aceste 6 despărțăminte, cel mai de frunte rezultat pe care l-am realizat îndată, ar fi că inteligența noastră aproape întreagă s'ar înscrie de membri la Asociațiune. Apoi, din tot satul barem câte unul sau doi țărani știutori de carte ca membri ajutători. Efectul, rezultatul l-am vedea, căci am fi solidari când e vorba de interesele mai înalte ale vieții naționale.

Avem în mijlocul nostru pe bătrânul și de toți veneratul președinte al partidului național român, pe d. Gheorghe Pop de Băsești. El ne îndreaptă, ne povățuește și numai și numai persoanei lui îi putem atribui, că putem vorbi în Sălaj de partid național românesc. Omul, însă nu trăiește în voci. Golul care-l va lăsa în urma sa venerabilul președinte și conducătorul nostru al sălajenilor, nu cunoște bărbat în Sălaj care să-l poată umplea cu vrednicie.

Dacă ne vom strânge rândurile, dacă ne vom organiza pe teren cultural, apoi „celelalte vi-s'ar adauge vouă!” (vorba Sf. scripturi).

Un preot sălăjan.

Islamul.

Arad, 10 August.

Islamul este iarăși la ordinea zilei.

Acest uriaș care, veacuri de-a rândul, a stăpânit conștiința publică a lumii civilizate, prin puterea lui neașteptată și prin zguduitorile ce le-a adus în situația statelor europene, astăzi din nou reușește să obsideze sufletele.

Locul său în actuala ordine a lumii este atâta de mare încât convulsivile căderii sale sunt suficiente spre a-l pune pe primul plan al preocupărilor generale.

Semnificativ pentru această stare de spirit este un articol apărut în „*Courrier Européen*” intitulat „Domnia engleză în Egipt și Indii se apropie de sfârșit”, prin care, chiar acum, când toate semnele arată că e vorba de o dispariție oficială a lui de pe scena puterilor oficiale ale lumii, se dă alarma împotriva primejdiei ce amenință din partea lui.

Vom reproduce în cele ce urmează părțile principale din acest articol; din el se pot vedea puterile nevăzute, care țin în picioare trupul bolnav al acestui uriaș, care deși bântuit de atâtea catastrofe externe și interne, continuă totuși să trăiască, fără ca aceia care oftează după moștenirea lui să îndrăznească a face pasul hotărât pentru a-l pune în mormânt și a-și distribui succesiunea lui.

Articolul e semnat de d. Robert Stein. Iată, ce spune acest publicist.

Egiptul este considerat și acum ca făcând parte din Imperiul turc. Turcii nu încetează de a reveni asupra „ocupațiunii temporare a Angliei” și asupra promisiunii atât de des reînnoite de către Anglia, de a-și retrage trupele de îndată ce nu vor mai fi necesare pentru menținerea ordinii. Războiul cu Italia a silit pe Turci să acorde Arabilor autonomia Arabiei, ceea ce a adus pe Arabii din Egipt la convingerea că întrederea turcă este un mijloc pentru a obține și ei autonomia lor. Fără linie de legătură, Turcii nu erau până acum în măsură de a ține piept armatei engleze de ocupațiune.

Dar peste doi trei ani, liniile Asiei mici și marea „linie sfântă” dela Alep la Medina vor fi legate între Bulgaria și Alep, și toată flota engleză nu va putea împiedeca pe Turci să reunească pe frontiera Egiptului, o armată de 300.000 de oameni. Atunci Turcii vor putea ține următorul limbaj: „ați promis să evacuați Egiptul, de îndată ce prezența voastră nu va fi necesară. Colonia este acum capabilă cu ajutorul nostru de a se îngriji de sine. Momentul a sosit să vă împliniți promisiunea”. Chiar dacă Turcii n'ar voi să vorbească astfel, îi vor sili Arabii. Sprijinită pe o armată de 300 de mii, aceasta cerere va fi irezistibilă.

În 1908, Turcii, conform programului lor de renaștere panislamică, s'au pus să treacă prin fraudă firmene, prin Tripolis, mohamedanilor negri din Sudanul francez. Acest trafic, întreprins de către războiul italian, va fi îndată reluat dacă Turcia ar recâștiga controlul Egiptului. Pumnul de trupe albe din Sudan vor fi masacrate, și prin această victorie, progresele Islamului și până acum destul de repezi se vor umfla ca un torent.

Sunt câțiva ani acum de când maiorul Wilson, din armata engleză, își exprima convingerea sa profundă că în treizeci de ani, o enormă răscoală de indigeni va mătura din continentul african, toate rasele europene de colonizare. Această catastrofă va fi precipitată prin ocuparea Egiptului de către Turci. Un val de fanatism musulman se va revărsa din Sudan până la capul Bunei Speranțe, exterminând pe coloniștii albi. Va fi un paroxism de atrocități fără de seamă, dela invaziile mongole și turce în Europa.

Evacuarea Egiptului va fi semnalul unei revolte în Indii unde 63 de milioane de musulmani, au jurat credință sultanului în calitate de kalif al Islamului și au contribuit la construirea unei flote turcești.

Până acum guvernul englez conta pe acești musulmani spre a-l ajuta în contra indienilor. Dar nu va trece mult și musulmani și indieni vor ajunge la un compromis, și atunci cele 75.000 de soldați englezi din India, al căror prestigiu va

fi iremediabil compromis prin pierderea Egiptului vor fi anihilați de către cele 300 de milioane de indigeni.

Dacă Englezii nu vor perde în acest chip Indiile, va fi în altfel, dar, în tot cazul, aceasta nu va întârzia de a se întâmpla. Noua armată chineză numără, se zice, 100.000 de oameni. Ea trebuie să numere eventual 4 milioane, de îndată ce va număra un singur milion numai Indiile vor fi la voia Chinei.

Spectacolul unei republici chineze nu va înceta de a sugera Indienilor ideea unei republici indiene sau cel puțin, a unei Indii independente. Chinezii vor simpatiza firește cu o asemenea aspirație, și însăși existența armatei chineze va fi pentru Indieni, o încurajare perpetuă la revoltă. Când revolta va izbucni, China va soma pur și simplu pe Englezi să evacueze Indiile, și ori ce rezistență va fi inutilă. Nu există nici o îndoiială că India, China și Japonia, cu un agregat de 800 milioane de oameni, nu vor proceda ca o singură putere pentru a reclama admiterea emigranților lor în toate coloniile europene, și mai ales în „White Australia”. Nici o îndoiială că reclamația lor se va întinde mai târziu și asupra Statelor-Unite. Aceasta va aduce în chip necesar la un război, pe lângă care toate războaiele trecute nu vor fi decât niște încăierări la colțul de stradă. Și să mai spui că tocmai acum bancheții europeni sunt pe cale de a imprumuta Chinei banii lor pentru a-și desvolta armata.

Autorul articolului insistă mai departe asupra neprevederii puterilor, cari nu voiesc să vadă că o ruină a Angliei ar fi ruina rasei albe și conchide că numai o înțelegere cu Germania — în sensul că Anglia să sprijinească proiectele Germaniei în Mesopotamia și în alte părți, iar aceasta să convie la o limitare a armamentelor astfel ca supremația maritimă a Angliei să fie garantată, poate aduce siguranța pentru viitor. În sensul acestei înțelegeri Germania va pune la dispoziția Angliei trupele necesare pentru apărarea imperiului său. Acesta este proiectul lui Sir Harry H. Johnston, un bărbat din cei mai înțelepți ai Angliei.

O uniune europeană, sinonimă cu uniunea creștinătății și a civilizațiunii și sinonimă și păcii universale, continuă mai departe d. Robert Stein, este singurul mijloc pentru națiunile albe de a ține piept primejdiilor musulmane și mongole, necontentit crescând și de a evita cel mai crâncen dintre războaie.

Trecând peste a doua parte a articolului referitoare la primejdia galbenă să ne oprim puțin la considerațiile dlui Stein asupra primejdiei islamite.

Sprijinite pe păreriile unor oameni de înaltă experiență ele ne arată, ce putere imensă stă în dosul păturei de turci care se zbate pe malurile Bosforului și în cuprinsul european și asiatic al actualului imperiu otoman.

Un imens haos de putere zace dormitând în întreaga Africă și până în Indii.

O scântee este suficientă ca să aprindă acest haos și nu se știe dacă toate tunurile întregii Europe vor fi în stare să înfrâneze năvala acestor forțe proaspete, care hodinesc de veacuri.

Astăzi, căzute într-o pasivitate fatală masele musulmane lasă pe câteva zeci de mii de armate coloniale, să-și facă mendrele. Dar mâne cine știe?...

Este destul să vie o mișcare care să le organizeze și valorile lor vor putea iarăși să bată laturile civilizației europene.

Și dacă azi cele câteva state musulmane ce mai există prin viața lor de patimi mărunte care absoarbe energiile în hărțuiri neînsemnate înlătură posibilitatea unei asemenea mișcări cine știe dacă mâne întreg islamul va fi la pământ nu se vor găsi oamenii de acțiune care să încerce această renaștere?

Iată ceea ce face că puterile europene mai ales acelea care au părți din trupul musulman să fie cu multă băgare de seamă pe lângă capul islamului de astăzi.

Tăierea capului putred poate aduce creșterea unui alt cap sănătos și cu mult mai primejdios.

Căci în istorie povestea lui Făt-frumos care poate să reinvie după ce a fost decapitat nu este o simplă închipuire.

Ottomanul.

Românii din Bucovina.

I.

Organizația noastră.

Sunt popoare, cari fac politică, și popoare cari îndură politică. La aceste din urmă se pot număra, cu toată hotărârea, Românii din Bucovina. Nu acei, cari reprezintă națiunea, ca deputați sau alt felu, ci cei reprezintăți. E vorba de mulțimea de țărani, și cari îl urmează pe acela, ce s'a îngrijit mai curând de prietenia intelectualilor din satul cutare. Mulțime pentru care sunt pe ultima treaptă frământările, ce ne stăpânesc pe ceilalți. S'ar putea aduce mai ales în timpul din urmă fapte, în fața cărora începe totuși a licări nădejdea altor vremi și a se risipi descurajarea, care ni se făcuse stăpână pe suflete.

De aceea să nu ne surprindă cifrele ce urmează. În parte sunt lucruri moarte și iluzii, cari ne vorbesc. Atunci, când un moment hotărât va însufla viață societăților noastre, când alte voine vor lua cârma sortii și când vom începe o nouă muncă, înaintea ochilor dornici, se va desfășura o altă priveliște: șire străne, de cari să se sfărme șivoiul, ce a început să se reverse cu o vehemență nespūsă.

Fără îndoială e cea mai grea problemă a prinde momentul potrivit în dezvoltarea unui popor și a preciza sau contesta direcțiunea. Să lăsam însă nediscutat cazul acesta în dezvoltarea Românilor din Bucovina, pentru că învinuirea sau preamărirea trecutului e în afară de posibilitatea unei influențe asupra lucrurilor de astăzi. Totuși ceea ce ne impresionează mult, sunt sbuciuările oreste ale intelectualilor români înaintea deceniului din urmă căreia i-a urmat epoca de reclamă de partid, ce dăinuște de atunci încoace. Macar că și acum nu putem vorbi în general, dar majoritatea impune coloritul.

Desorganizarea noastră și ruina, spre care ne împingea străinii zilnic și cu bună chibzuință, au silit pe Români să și mărească contingentul apărătorilor. De ofenzivă din partea noastră nici vorbă nu putea fi, câtă vreme miile de Rezeși rutenizați se înmulțiau cu alte mii de suflete românești uitate de ai noștri și ademenite de Ruși. Câțiva intelectuali însuflețiți au început a organiza satele, pe atunci fără interes față de marea luptă pe viață și moarte pentru conservarea elementului românesc. Și au întemeiat „societăți”, „cabinete de lectură”, „însoțiri ale plugarilor”, toate cu menirea de a lumina, de a arăta o altă cale cu altă viață, mai intelectuală, de a deschide sufletul țaranului, ca să resară idealul bine conturat al naționalismului. Aceasta fu menirea dintâi. Au fost poate și alte gânduri, care s'au reliefat mai precis abia când se întemeiază așa numitele „Arcașii”.

Dar după asemenea început plin de avânt, după o astfel de mișcare neașteptată, plină de viață — a urmat îndată aproape fără tranziție o oboseală bruscă, liniște, o existență silită.

Această oboseală este cu totul nejustificată. Momente de oboseală în viața neamurilor cu vitalitate sunt explicabile numai după epoci de mare încordare încununată de biruință. Atuncea sufletul național instruit prea tare într-o anumite direcție, după ce eforturile sale au fost încununată de succes simte nevoia — nu de trândăvie — ci de a se îndrepta în alte direcții. La noi însă unde e biruința?

În cele ce urmează voi da un prospect al societăților noastre și al celorlalte națiuni care și-au câștigat pământ de al nostru din Bucovina spre a se vedea cât de puțin am făcut noi și cât de puțin îndreptătită este stagnarea de acum.*)

I. Districtul Cernăuți.¹⁾

¹⁾ Cu privire la orașul Cernăuți conf. „Tribuna” an. XV. Nr. 215, Arad, Octombrie 1 (14) 1911.

Societăți: românești 24, rutene 45, evrești 40, policești 4, germane 15, internaționale 5.

*) De altfel conf. H. Mittelmann: Bukowiner Vereins-Schematismus, Czernowitz, Pardi- ni, 1911.

Voi să observ, că în acest district sunt cele mai mari comune din întreaga Bucovina Cuciurul-mare și Boian, cari în majoritate trec de românești.

II. Districtul Vășcăuți.

Societăți: românești 2, rutene 37, evrești 3, policești nu sunt, germane 2, internaționale 4.

Aici vedem numărul covârșitor al societăților rutene. În timpul din urmă însă se observă o propagandă românească mai exprimată, mai ales de când s'au întemeiat în mai multe sate școli românești private, asupra cărora voi reveni în special.

III. Districtul Vijniței.

Societăți: românești 1, rutene 69, evrești 11, policești 1, germane 2, internaționale 10.

IV. Districtul Zastavnei.

Societăți: românești nu sunt, rutene 44, evrești 4, policești 1, germane nu sunt, internaționale 3.

V. Districtul Humorului.

Societăți: românești 38, rutene 1, evrești 8, policești 2, germane 16, internaționale 8.

Acest district, care se hotărăște cu România, ne arată cifra cea mai mare la societățile românești. Dar o asemănare cu cifrele din districtul Zastavnei ori Vijniței ori Vășcăuți ne va surprinde. Poporațiune omogenă și aici și acolo. Districtul Humorului este cu puține abateri curat românesc. Pe când însă în districtele rusești societățile rutene sunt în majoritate absolută, aici cifra societăților românești e numai cu trei mai mare decât suma celorlalte societăți străine. Și acest fenomen se repetă constant în districtele cu poporațiune română. O dovadă despre enorma activitate a străinilor și despre puțina noastră rezistență.

VI. Districtul Câmpulungului.

Societăți: românești 42, rutene 8, evrești 12, policești nu sunt, germane 34, internaționale 5.

Iată, în vechea republică a Câmpulungului, în Carpații noștri, de cari ne leagă veacuri cu dăruirea și bucuria lor, societățile străine întrec cu aproape jumătate pe cele românești. Muntenii voimici, curați, cu pletele lungi, admirați la 1906 și totdeauna, când treceau în România, priviți-i la ei acasă, și veți înțelege marea tragedie, ce se desfășoară în țara aceasta.

VII. Districtul Coțman.

Societăți: românești nu sunt, rutene 59, evrești 3, policești 4, germane 1, internaționale 5.

VIII. Districtul Rădăuți.

Societăți: românești 31, rutene 8, evrești 5, policești nu sunt, germane 15, internaționale nu sunt.

Acesta e cel mai românesc district din întreaga Bucovina. Și acum priviți cifrele.

IX. Districtul Storjineți.

Societăți: românești 40, rutene 19, evrești 6, policești nu sunt, germane 7, internaționale nu sunt.

După cât îmi face impresia, în acest district trebuie să se lucreze mai mult. E poate mai puțină desbinare între preoți și învățători. Și e o întâmplare norocită, căci stă tocmai în fața rutenilor.

X. Districtul Sirete.

Societăți: românești 233, rutene 326, evrești 3, policești nu sunt, germane 9, internaționale nu sunt.

E încunjurat aproape din toate părțile de Români și unul din acele districte în cari străinii s'au așezat mai târziu. Dar s'au așezat repede și sigur — și încă ceva, din care Români stau așa de bine.

XI. Districtul Sucevei.

Societăți: românești 41, rutene 5, evrești 6, policești 2, germane 11, internaționale 1.

Din cele 41 de societăți românești, opt aparțin orașului Sucevei, așa că, în cele 43 de co-

mune — după cât mi-se pare — din întregul district sunt 33 de societăți.

XII. Tablou resumativ al tuturor societăților din Bucovina.

Socieești: românești 233, rutene 326, evrești 101, policești 14, germane 112, internaționale 41.

Tabelele tuturor societăților din Bucovina ne arată mișcările unui încordat război între cinci popoare inegal armate și inegal conduse. Gândul, că acest război trebuie să se sfârșească odată, îmi strânge inima, și pierdut îmi ridic privirea de pe șirele, ce nu le mai pot scrie. Simțesc numai fierbințeala razelor de soare, ce se coboară din adâncul cerului și se revărsa peste întreg pământul Bucovinei. Ar voi parca să încălzească oasele de voievozi și eroi, cari dorm adânc sub țărână.

N. I. Russu.

Uzdin.

Note din cărți. — Impresii. — Concert. — Petrecere. — Csárdás. — Discuție. — La biserică. — Constatări.

— Corespondență ocazională. —

— Cetese în Enciclopedia: „Uzdin, comună mare în Banat — comitatul Torontál — cu 5935 loc. români. Teritoriul comunei e de 14.753 jug. cat.; productiv. Stațiune de cale ferată. Are și o bancă românească „Concordia” fond. 1893; cu capital soc. 31.000 cor. fond de rezervă 13.059.— Active 87.273 cor.” Atât.

Eu adaug: din cele 3900 com. și orașe cu populațiune rom. din Ungaria — în cari locuiesc cele aproape 4 mil. de Români —; comune cu peste 3000 loc. români avem 29, cu peste 4000 sunt 11, cu peste 5000 — între cari și Uzdinul — avem 7, cu peste 6000 avem 2 — Pecica-română cu 6418 loc. români din 9000 și Clujul cu 6039 loc. rom. din 49.295 loc.; Sibiiul are 7106 loc. rom. din 29.577 loc. Aradul 9556 loc. rom. din 56.260 loc.; iar Brașovul cel mai populat cu români 11.248 loc. rom. din 36.646 loc. rom.; cu peste 8 și 9 mii loc. români nu am avut până la 1900.

În cele 7 comune cu peste 5000 loc. români, Uzdinul are 5284 români din 5627. Satul nou 5920 rom. din 7242 loc.; Rășinari, 5362 rom. din 5412 loc. Petrovaselo, 5677 rom. din 6031. Lugoșul 5564 rom. din 16.126 loc. Buzăul-ungar cu cătunele Brădet și Crasna 5190 rom. din 5451 și Scărișoara cu cele 6 cătune are 5609 rom. din 5632 loc.*)

Buzăul-ungar și Scărișoara fiind compuse, nici nu le putem socoti în grupa cu peste 500 loc. români.

Să facem o mică comparație între cele 5, unde populațiunea română față de cea străină e mai mare, și vedem că, în Uzdin și Rășinari locuiesc mai mulți români și mai puțini străini.

Despre Rășinari, tot Enciclopedia ne mai spune că „comună rurală în Trans., cott. Sibiiului, cu 5412 loc. rom. Are trei biserici, școală primară de băieți și fete. Ocupațiunea rășinarienilor este economia de vite și a câmpului, negoțul cu piei, sâu și lână, lemne de foc și lucru. R. a fost reședința primilor episcopi ortodoxi după unire Gheleon Vichitici și Gherasim Adamovici înmormântați în biserica cea veche. Lângă biserica cea nouă e cripta, în care e înmormântat metropolitul Andrei bar. de Șaguna”.

Să nu că pierdeți răbdarea, hai să mergem puțin să ne uităm pe harta patriei. Iată: Uzdinul, pe șesul mănos de pe țărmul stâng al Timișului, la vre-o 24 km. spre miazăzi-răsărit dela Beciche-recul-mare. Rășinari, spre miazăzi și apus dela Sibii, pe malul drept al unui ram de-al Oltului: între munții Sibiiului cari cam la vre-o 15—20 km. spre miazăzi-apus, arată înălțime de 2245 m. — Ca bogăție materială, Uzdinul, cu 14,758 jugăre cat. de pământ mănos, față cu Rășinari stă în primul loc.

*) Datele sunt culese din Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria compus din încredințarea Asociațiunii... de S. Moldovan și N. Togan.

in intregul
etăților din

26, evreiești
ționale 41.

Bucovina
sboi între
conduse,
sfârșească
îmi ridic
pot scrie.
de soare,
se revarsă
voi par'că
eroi, cari

Russu.

rt. — Pe-
La biseri-

, comună
— en 5935
4.753 jug.
Are și o
1893; cu
13.059.—

e cu popo-
uesc cele
cu peste
sunt 11.
— avom 7.
i cu 6418
loc. rom.
rom. din
260 loc.;
ni 11.248
e 8 și 9
000.

români.
atul nou
rom. din
031. Lu-
ngar cu
lin 5451
rom. din

ompuse.
500 loc.

5, unde
ă e mai
loeușe

ne mai
ibiului.
primară
ilor este
cu piei.
ost rege-
re Ghe-
normân-
cica cea
netropo-

mergem
Uzdinul.
nișului.
Beciche-
us dela
Dltului:
15—20
e 2245
14,758
șinariii

rilor de
a com-
oklova

„Invitarea”: „Tinerimea din Ujo-
Uzdin în parenteze — aranjează petre-
imprenată cu reprezentațiune teatrală în
August a. e. st. n.; cu programul românește
o filă a invitării, iar pe cealaltă foaie a invi-
tării întregă invitarea și programul în limba
statului.

Dușmancele de G. Coșbuc pe fila primă: Ve-
télytársnök Coșbuc G. töl pe a doua. Cinel-cinel,
comedie într'un act de V. Alexandri pe prima
și Talány, Egy felvonásos vígjáték Alexandri
V. töl dincolo. Cânteece populare — Népdalok;
iar La oglindă de G. Coșbuc, A tükör előtt, Coș-
buc G. töl.

Săracu Coșbuc de-ar vedea Vetélytársnök-ul
și Tükör előtt-ului și Alexandri pe Talány-ul
lui scris pe o invitare românească, în cea mai pu-
ternică comună românească din Ungaria, ce ar
zice? Sub impresia aceasta am plecat și eu la
Uzdin. O călătorie cu trăsura de 3 ore, din sediul
comitatului Torontal și ești în Uzdin. Comuna e
strălucită de strade lungi, largi și cu casele nu
prea estetice văpsite.

— Chipuri de flori primitive, animale, plante,
raze, iguri pătrate de o variație de culori near-
monice împodobesc fațada caselor pe galbinul
dlocit cu care se mai văpsesc. Curățenia lasă de
dorit. În colțul stradei din centrul comunei e casa
comunală, cu etaj. Vis-a-vis de ea — un teritor
pătrat de 6 jugăre, împrejmuit de un gard de fier,
care a costat 12.000 cor., jur de jur două rânduri
de băgrini tineri și svelți —; în centrul acestui
teritor e biserica, care anul trecut a fost repa-
rată cu 30.000 cor. și sfințită prin episcopul Ca-
ransebeșului.

Doi preoți bogați, 10 puteri didactice, 6 în-
vățători comunali cu salariu fundamental de 1400
cor., 3 de stat, o cond. a școlii fröbeliane, un
medic român și farmacist de neamul nostru —
păstorește această comună.

Sunt și puținii comercianți și industriași ro-
mâni. În mâinile jidovilor e sufletul comerțului.
Poporul bine situat materialiește, păstrează fru-
mosul port național.

Concertul a fost Sâmbătă seara. „Inteligența”
din loc n'a fost toată. Popor puțin. Străinii de
neamul nostru mai mulți înși niște jidanași, vre-o
trei mademoiselle, și un ungar neaș. Jurul a
fost bine reprezentat. La 9 s'a început programul.
Imbrăcată în costum și cam timidă la început,
dar bine și cu dicțiune românească, a predat d-ș.
Eugenia Milu „Dușmancele”. În rolul de boier,
Radulovici, — sârb; d-șoara Livia Stanciu în al
Floriceii și Moise Ardelean în al lui Graur din
„Cinel-cinel” au fost bine — și d-șoara E. Milu
— Smarandita, — d-șoara Felicia Bălan — Tin-
cuta au fost conștiencioase.

A cântat bine, două doine, d-șoara Sofia Ai-
vaz, cu acompaniamentul frumos al inv. din B.
Comloș, Petru Craioveanu. Drăguț a fost predată
„La oglindă” de d-șoara Livia Stanciu. Aveai con-
vingerea că tinerii aceștia plini de vâpaie, voese
prin producțiunile lor să șteargă pata urită ce
li s'a făcut prin publicarea invitațiilor și în l.
maghiară.

Am întrebat din ce cauză s'au tipărit și în
l. maghiară? Partea cea mai mare nu'ți știa da
un răspuns, iar unii căntau motiv că pentru
străini — cari în Uzdin nu prea există.

Ideea petrecerii a fost a tinerimei, iar a ti-
pării invitațiilor și în limba ungurească — nu.
Așa se spune.

Măntuit programul — cu „Hora Sinai” s'a
început jocul și s'a continuat cu celelalte jocuri
frumoase ale noastre.

Părea că jocul curăță sufletele celor ce au
simțit nedumerirea și răceala produsă prin invi-
tări.

Deodată îi năzarește singurei porodițe a lui
Árpád să fie și „esárdás”. Sprijinit de concursul
unei dame române și a aranjatorului jocurilor,
— în ciuda tuturor, se începe esárdás-ul, la care
dama română, d-șoara care a declamat „La oglin-

dă”, o altă d-șoară, sârba și două jidance cu doi
români, jucau esárdás-ul.

— „Un om cult joacă „esárdás”-ul, — zicea
dama română. Ei ați auzit! Așadar: toți cari nu-l
joacă n'au cultură. Așa să fie oare?

Puțină pauză. Jocul e artă internațională.
Bine, așa-i. Da. Știm, deci, că dama cultă, din
Uzdin — cea mai puternică comună românească
din cele 3900 comune cu populațiune românească
din întregă țara ungurească —, a jucat ciardașul.

Cel mai mare sat al ungarilor e Orosháza. Să
zicem că acolo locuiesc și vre-o 500 români și la
o petrecere de-a lor merge și un român — și ea
român bun — și fiindcă și el a plătit tax. —
cere să se zică: „Hora-Sinai”. Sunt sigur că ro-
mânului nostru i s'ar arăta așa ba poate chiar
fereasta.

Mai multă demnitate dragii mei frați uz-
dineni, mai multă mândrie de fabricul vostru
nume!

Am fost în biserica din Uzdin. Și ce biserică
frumoasă! E pictată din anul trecut.

La biserică popor mult, băieți de școală numai
4... Ce să mai spui, — ca să nu supăr pe nimeni
și să nu stric, când vreau să îndrept. Comuna e
bogată și câte fapte românești trebuie să așteptăm
dela ea. Iată câteva probleme pentru ea: cor ro-
mâneș, despărțământ al Asociațiunii, reuniuni,
tovărășii etc. Ar putea să fie și ea fapte în locul,
în care e o așa bogăție și numărul locuitorilor. Dar
să sperăm!

Busuloc.

Cronica femenină

Mama.

„Mamă dragă am sburat peste șura noastră!”
Când am citit aceste puține cuvinte, pare că un foc
dumnezeesc mi-a încălzit inima, și ori cum mi-am
sfărmat lacrimile ce-mi acopereau privirea, ele totuși
și-au făcut loc și căzură pe hârtie...

Și sub puterea impresiunii mi s'a ivit înaintea su-
fletului meu o femeie modestă cu ochii plânși — din
care izvorsiseră lacrimi de spaimă văzând pe fiul ei
iubit înălțându-se până la nori și ascunzându-se după
ei, — apoi lacrimi cari curgeau sperind în acel mic
punct care se desvăluia din ce în ce mai limpede de
sub nori și pe urmă lacrimile de bucurie, fală, și fe-
ricire când l'a putut iară îmbrățișa... și mi se părea că
văd mulțimea, miile de Români toți cu lacrimi în
ochi, toți sărbătorind pe cutezătorul șoim, care însă
nu se oprește nicăiri, nu vede gloria, mărirea din jurul
său, ci aleargă la femeia modestă cu ochii plânși, și i
spune plin de fericire:

„Mamă dragă am sburat peste șura noastră!”...

Iată un erou adevărat, care tocmai pentru că e
mare nu se sfiește de ai săi, ci în mijlocul gloriei
sale, — cea mai senină bucurie și fericire i-a fost să
sărute ochii plânși ai mamei sale și să-i spună: „Mamă
dragă am sburat peste șura noastră!”

Iată un fiu, care e o raritate în toată privința!
O raritate pentru că în ziua de azi, când s'ar putea zice
că numai formele dominează și sentimentele cam dis-
par, sau sunt sugrumate de etichetă; pentru că în
ziua de azi foarte des întâlnim în societate fii și fiice de
țărani, cari ajunși la ceva domnie li-e rușine de pă-
rinții lor plugari, deși aceia în sentimentele lor curate
și mîntea lor naturală adeseori stau mult mai sus decât
mulți domni.

Câte lacrimi vor fi vărsând acele mame țărance, ai
căror fii după ce au venit dela învățătură și s'au că-
sătorit cu vre-o domnișoară, care toată e formă de eti-
chetă și spoială — și astfel dar consideră pe sărmana
mama țărancă ca pe una mai jos și se rușinează de ea
și de portul ei frumos — fără să-și dea seamă, că sub
acel port simplu adesea bate o inimă mult mai caldă
mult mai nobilă și mult mai onestă ca sub multe dan-
tele de mătasă ale multor ființe fără inimă.

Dragostea eroului A. Vlaicu cătră ai săi și aten-
țiunea și gingășia lui față de mama sa îi servește de
cinstă tot atât de mare, ca și invențiunea lui genială
înaintea căreia s'au plecat, se pleacă și se vor pleca
toate popoarele civilizate.

li fac cinste lui și mamei care i-a dat viață și l-a
crescut, căci mamele din ziua de azi consideră soseirea
unui copilăș ca cea mai mare nenorocire ce și-o pot
inchipui.

Mamele din ziua de azi, cele mai multe când le dă
Dumnezeu un copilăș sunt desperate și consideră ființa
gingașă și nevinovată ca pe piedeca distracțiunilor ei,
pentru că azi, nu se mai cresc fetițele așa ca să se
știe jertfi pentru ai săi, și de aceea și legătura între
mamele de azi și copiii lor rar când e așa gingașă, așa
intimă, cum ar trebui să fie, ci mai rece, după cum a
fost și tonul ce a dominat între mamă și copiii săi la-
sați mai mult în grija servitoarelor.

Mi s'a dat odată se aud cum o mamă tânără spu-
nea prietenelor care îi admirau cerceii cu brilante,
cum spunea: „I-am căpătat dela bărbatul meu ca
răsplată pentru că am stat lângă patul copilășului no-
stru când a fost greu bolnav”.

La auzul acestor cuvinte am rămas frapată că nu
știam ce să zic? Va să zică acum nu e datorică mamei
să vegheze la patul copilășului bolnav, și nu e destulă
răsplată surisul copilășului, viața lui pe care și-a lă-
sat-o Dumnezeu? Trebuie la așa o faptă răsplată de
brilante? Așa dar pe mamele din ziua de azi tre-
buie să le plătești cu brilante dacă îngrijesc copilășii
lor. Și dacă totuși copilășii cu mame de aceste nime-
rese o bună îngrijitoare care să învețe copilășul a iubi,
adeacă a răsplăti cu iubire pe cei cari îl îngrijesc, și
s'ar întâmpla ca Dzeu să lase o scântie divină din
flacăra geniului creator să devină și în copilășul acesta
ca să ajungă om mare, sau punem cazul că i-ar succede
și lui să sboare, acela deșgur nu va alerga prima
dată la mamă-sa să-i arate focul sfânt al ochilor lui
plini de fericire pentru triumful câștigat, ci cel mult ar
trimite un servitor să aducă la cunoștința doamnei ma-
ma că i-a succed să sboare peste castelul dela moșia
lor... și atunci îmi pare că văd pe mama cu cerceii de
brilante primind felicitările curțizanilor din jurul ei
și mirosind la apă de colonia ca să nu-i vină loșin de
emoțiune prefăcută — și pe care nu a cunoscut-o nici
când...

Minte slabă au mamele acele, dar și mai slabă acei
bărbați, cari răsplătesc cu brilante aceea ce trebuia
să-i dieteze inima. De dragul bărbatului și al copiilor
să fie o mamă totdeauna gata a-și jertfi liniștea, dar
nu de dragul briliantelor.

Ori există pentru o mamă un briliant mai prețios
ca un fiu genial, bun și iubitor? Care dintre mame
are un diamant mai prețios ca mama eroului: Aurel
Vlaicu?

Dar ca să câștigi așa un diamant, trebuie să ai
inimă, trebuie să învăli copilășii în cea mai curată
iubire și sub căldura acesteia să-i crești în frica lui
Dumnezeu și cinstirea deaproapelui.

Copilul să simtă și să fie convins că el are în
mama lui o lume — o lume unde e scutit de toate
relele, o lume de iluzii frumoase, o lume plină de cele
mai curate și sfinte idealuri — dar aceasta nu se poate
fără inimă. Inimă trebuie — inimă caldă să aibe ma-
mele de acum și să se planteze aceasta și în sânul vi-
toarelor mame. Mamele de acum să nu grijesească nu-
mai de hainele și pălăriile fetițelor, ci să înfrumse-
teze și sufletul lor, cu sentimente frumoase cu virtuți
și lăpădare de sine, curățenia gândirei, și împutinarea
pretențiunilor. O mamă să îngrijească copilășul ei
pentru dragostea lui, dar nu pentru brilante. Dragostea
de mamă nu se poate răsplăti numai cu iubirea fiilor,
și când o are aceasta, are cel mai scump tezaur...

O mamă care plânge uitându-se la copilul ei, care
tremură pentru soartea lui, aceea e mamă adevărată,
căci mama adevărată plânge de grija copiilor, plânge
de fala lor, de bucuria și fericirea lor, pentru că seu-
timental iubirei adevărate de mamă e atât de puternic
încât trebuie lăsat să se manifesteze tot atât de sincer
în inima mamei bune. Astfel de mame trebuie să avem
multe. Mame cari au inimă de acele, trimite Doamne
multe, multe neamului nostru, și ne ferește de ființe
fără emoțiuni, și toate manifestările ei sunt specula-
țiuni reci — de după care pândeste interesul.

Mame ca mama eroului nostru Aurel Vlaicu nu
mai trimite Doamne, ca să mai dea neamului nostru
fiii, ca șoimul Aurel Vlaicu.

Ombra.

Să nu vizi scump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuiesc dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

Se 223—100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în tru-
souri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret

Criza din Turcia.

Arad, 10 August.

Acțiunea energetică a cabinetului Ghâzi Mukhtar pare a fi încoronată de succes. Deși cenzura lucrărilor de prezent cu multă severitate în Turcia și astfel evenimentele le putem vedea numai prin prisma ce ne-o permite această cenzură, totuși se poate constata un fel de consolidare a stărilor. Tinerii turci agită în toate părțile, însă se pare, că momentul pentru ei nu e de loc favorabil, deși au încă mulți aderenți.

Incidentul cu Muntenegru pare a fi potolit. Răscoala Albanezilor și mai din toate părțile Albaniei sosesc la Constantinopol telegrame, în cari triburile albaneze își oferă sângele lor în apărarea imperiului împotriva dușmanului din afară.

Tratatul comisiei din Albania au avut un succes favorabil și guvernul prin concesiunile naționale date și-a asigurat sprijinul poporului albanez.

Oficiantii au fost provocați a se declara că nu vor mai face politică, iar cei renitenți vor fi amovați din posturile lor.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Oprea oficanților de a face politică.

Constantinopol. — În consiliul de miniștri s'a desbătut chestia oficanților și referitor la aceasta s'a dat în publicitate două comunicate, prin cari se desminte știrile, după cari oficanții vor fi amovați din posturile lor și se asigură, că toți aceia, cari vor fi neutrali vor fi lăsați în posturi, ba vor avansa chiar după lege și după drepturile câștigate de ei. Toți oficanții atât cei din Constantinopol cât și din provincie, sunt provocați, ca să prezinte superiorilor lor un revers, în care se obligă de a rupe orice legătură cu partidele politice și că nu vor forma nici un fel de club politic. Acei oficanți cari nu vor observa aceste obligamente, vor fi amovați.

Renunțarea la un contracabinet.

Frankfurt lângă Maina. — Ziarul „Frankfurter Ztg” pimește știrea din Constantinopol: Junii turci au mare speranță, că le va succeda a răsturna actualul cabinet, dar la planul de a constitui un contracabinet, au renunțat, necredând nici ei că în momentul de față ar putea ajunge la un rezultat favorabil cu puterea armată împotriva curentului dominant.

Stare de asediu în Albania.

Constantinopol. — Se vestește că iradenun prin care s'a ordonat starea de asediu în Salonic, dă imputernicire ministrului de interne, ca în caz de lipsă să proclame stare de asediu și asupra vilaetelor Adrianopol, Smirna, Monastir, Cosowo, Ianina și Scutari.

Albanezii.

Constantinopol. — Patru triburi albaneze au trimis telegrame sultanului și Porții în care declară că sunt gata să apere până la ultima picătură de sânge granițele imperiului otoman împotriva dușmanului din afară. Din Djakova și Ipek au plecat spre granița muntenegrină 2000 Albanezi armați.

Uskub. — Albanezii dela sud s'au declarat că își vor disolva trupele și vor pleca toți pe la vetrele lor, dacă guvernul îi va asigura, că li-se vor face și lor aceleași concesii, cari s'au făcut Albanezilor dela nord și pretind, ca în scopul acesta să poată comunica cu frații lor din nordul Albaniei.

Conflictul cu Muntenegru.

Constantinopol. — După cum se vestește reprezentantul Turciei în Cetinje a plecat la Cattaro. El a primit dela guvernul său ordin

ca să plece imediat îndărăpt la Cetinje și să rămână acolo.

Cetinje. — Din sursă oficială muntenegrină se afirmă, că reprezentantul Turciei a plecat de aici. Poarta n'a intrerupt însă legăturile diplomatice, ci aceste le va continua reprezentantul Muntenegrului în Constantinopol.

Impresia evenimentelor în Tripolis.

Constantinopol. — Un fost deputat arab a trimis următoarea telegramă la Constantinopol: Când a aflat un despărțământ militar, care se afla la 12 kilometri depărtare dela Misrata, despre căderea junilor turci pe toți soldații turci și arabi i-a cuprins o tristețe și o mâhnire mare. O mulțime mare de Arabi arborând steagul alb au trecut în tabăra contrară ca să se informeze despre evenimentele din Turcia și despre stadiul tratativelor de pace.

CRONICA ȘCOLARĂ

Justiția școlară.

Chestia aceasta, de un timp începe să preocupe din ce în ce mai multe spirite printre învățătorii noștri

Trebuie să constatăm, că în acest cerc, însuflețirea e prea mare totdeauna când e vorba de vre-o inovație în sistemul de muncă. Pentru că privirile noastre ne sunt atrase de mărirea popoarelor înaintate, de unde de obicei apucăm inovațiile par'că ni-ar șopti ceva: „Vedeți voi, aceasta noutate, și cu celelalte din împreună, e secretul mării și înfloririi acestui neam!”

Da, e mare puterea credinței, că ne putem și noi ține de acele popoare înaintate numai în măsura, în care le putem imita într-o parte. Tăria de această putere, nu mai avem răgaz nici să ne gândim, că dacă inovația cutare, e potrivită la popoarele mai înaintate și le aduce rezultatul așteptat, este ea oare potrivită și pentru noi, în împrejurările date aici, cari în tot cazul difer?

Și dacă totuși răul provenit de aci e atât de mare încât începi să-l vezi și tu, și astfel te apuci să-l scarmeni și să-l sgândări pentru că să-l vadă și ceilalți, apoi ți-ai găsit-o! Scormonești cu degetul în foc. „Ce, tu atom din praful cel mai de jos, vrei să te arunci deasupra luceferilor celor mari, cari călăuzesc lumea toată cu lumina lor? Nu vrei să vezi că te spulberă vântul?” Cam astfel ești luat peste picior aproape din toate părțile, și ești uluit cu toată autoritatea marilor bărbați autori și inventatori și cu toată înaintarea și mărirea popoarelor, dela care s'a aprins inovația.

Un singur lucru pare însă neîndoielnic. A-nume, că popoarele din frunte trebuie să ne fie de modele. Înțelesul acestor cuvinte însă trebuie să luăm, numai pe cât de fapt e.

Acele popoare să ne fie punctul de plecare, cari pot să ne concentreze toate privirile și să ne atragă, să ne fie steaua conducătoare, să deștepte în noi dorințe irezistibile, de a ne ridica la înălțimile lor. Trebuie să ne păzim deci de a nu trece peste hotărârile acestui adevărat înțeles, și de a nu ne perde astfel întreaga energie și timpul, căutând și parcurgând toate curbațiunile făcute de acele popoare în calea progresului. Pentru că e o naivitate și încă prea evidentă din partea noastră ca în scopul de a ne ridica la înălțimile acelor popoare, să ne lăsăm târați și mai apoi striviți într-o goană nebună, făcând toate cotiturile și sucurile cari fac greaua cale ce au parcurs-o acele popoare într'un interval de secole întregi, pe câtă vreme însuși scopul nostru ne indică, ca această cale lungă, și rezultatul obținut de popoarele mai înaintate pe această cale lungă și grea, noi să-l obținem într'un interval cât de mic, pe o cale cât de scurtă și lesnicioasă.

Apoi și mai naiv ar fi ca între astfel de împrejurări, să rătăcim pe căi neumblate, să ne folosim de mijloace, neprobate încă nici de acele popoare. Dacă acele popoare înaintate

își pot permite luxul acesta, pentru noi el va avea la toată întâmplarea urmări foarte grave. Popoarele înaintate pot proba și face experiențe cu asemenea mijloace, lăpădându-le pe rând, în caz când nu sunt potrivite, fără a simți pierderi în mersul general. Până când pe noi ne-ar costa; suntem ca bietul muncitor, căruia i-se cunoaște dacă pierde și numai câteva parale din micul câștig al unei zile. La noi toate trebuie să meargă la sigur, dacă e vorba să ne apropiem câtuș de puțin de țintă.

Astfel stau lucrurile.

Și întorcându-ne acum la școală, chestiune ce ne privește în special pe noi, iată facem o nesocotită atunci, când insistăm din răspuneri pentru introducerea unora sau altor inovații în sistemul nostru de muncă, motivul numai, că acelea se află la diferite popoare mai înaintate, ori că sunt inventate de nu știu ce pedagogi moderni și bărbați ai timpului, deci fără a cunoaște adevărata valoare a acelor.

În adunarea generală a învățătorilor, ținută anul trecut în Arad, s'a început pledarea pentru introducerea așa zisei „justiții școlare” în sistemul nostru de lucru. O disertație a fost citită în acea adunare spre a lămurii necesitatea de a se introduce această inovație; a fost recomandată apoi, introducerea acelea, cu cea mai mare căldură și de alți membri ai corpului învățătoresc, încât adunarea a și luat hotărârea, ca pomenita disertație să fie publicată în organul reuniunii învățătorești și să fie supusă aprofundării și deliberării despărțământelor protopopești, având fiecare despărțământ a se pronunța.

Astfel fiind, avem nu numai cuvântul, dar datoria chiar, de a ne pronunța fiecare, că așa chestia să se poată lămurii cât mai pe deplin.

Cetind disertația din chestie, putem afla îndată că autorul ei pleacă, având înaintea ochilor o disciplină școlară mai „tenace” cum ai zice, prin care elevii să ajungă la o adevărată educație. Arată, ilustrând cu exemple din viață, că până aci încă nu s'a ajuns prin educația școlară nici măcarla minimul dorit și că deci disciplina școlară trebuie pusă pe baze mai temeinice. După autor, greșala zace în aceea, că în școală, până azi, încă tot se pune prea mult preț pe diferite pedepse corporale, dojeniri etc., în vreme ce se abandonează adevăratele mijloace educative. Aceste mijloace ar fi: 1) sugestiunea, sugerând elevului ideea că el e bun, poate să învețe, și învață, se poartă bine, nu va mai face greșala cutare etc.; 2) aplicarea celor învățate, când adevărată cunoștințele din școală căutăm să influențăm asupra sentimentelor, a inimii elevului; 3) ocupațiunile școlare și distracțiile elevilor prin jocuri și dexterități, ca: cântări etc., sub impresia cărora școlarii vor fi mai iubitori de ordine; și în sfârșit 4) justiția școlară, instituind un juriu din elevi de clasele mai superioare spre a judeca transgresiunile cum și-o poliție spre a supraveghea și raporta despre transgresiuni.

Prin aceste mijloace se poate ajunge cu educația școlară la punctul dorit înlocuit totodată cu ele frica de pedeapsă, mijlocul cel atât de uzat până aci, și care tocmai e pricina rezultatelor atât de slabe.

Aceasta e în rezumat ceea ce se spune în disertația amintită, și asupra acestora trebuie să ne gândim deci.

Că școala nu ne poate duce la rezultatele dorite de noi, aceasta e adevărat. Dar oare vina pentru aceasta o poartă școala, pentru că n'ar fi cu adevărat educativă, după cum se susține în acea disertație? Mie îmi vine să cred de pe acuma, că chiar așa să fie organizată școala, după cum se contemplează în disertație, ba dacă se poate și mai perfect decât așa, — îmi vine să cred că totuși, nici atunci nu va putea duce la rezultatele așteptate noi. Pentru că școala eșă din trebuințele omeniei. Și tot numai în aceste trebuințe își are ea și alimentația. Deci, ori cum vor fi estrase alimentele din acest izvor de mecanismul școlii, și ori și cum vor fi prelucrate ele

de acel m...
oase și c...
lei este e...
bunței or...
omenimei...
intare a...
școlii de...
ceasta su...
tare.

Prin u...
rezultate...
acelea ca...
vină, ci p...
diul de a...
rezultate...
decât mai...
Și să...
mai bine...
mână.

Chiar...
tuează, c...
ciori, um...
mai mari...
învățător...
pentru că...
se sustine...
arătate d...
ceasta cu...
nu era cu...
presupun...
ție, să fi...
încăprod...
pe conta...
cari să n...
lucru!

În lips...
noastră s...
nu din ca...
școală, în...
ciază tot...
școală, ră...
cari îl co...
multe ori...
teni, dela...
— imposi...
acelora. I...
împrejur...
că banul...
noi lipse...
cială, care...
banul că...
parte, tot...
i-se imbi...
stigul, iat...
la petrec...
la toate...
ceasta și...
e pornit...
devar ne...
se mai po...
inficții t...
presoară.

Intr'a...
mereu la...
voind a n...
acest sco...
nizare a...
fie ținută...
apropiere...
să-i relev...
o apuce...
stă tineri...
tate, la o...
economiza...
poate să...
în admos...
se și poat

Bere...

din fa...

Ba-161 280

de acel mecanism, totuși, țesătura de carne și oase și cu un cuvânt întreg organismul școlii este eșit din aceste alimente conform trebuinței omeniești. Și cum această trebuință a omeniei variază numai după gradul de înaintare a omeniei, astfel iată, organizația școlii, cum și rezultatele ce ni le aduce aceasta sunt limitate de acel grad de înaintare.

Prin urmare vom înțelege acum, pentru ce rezultatele școlii nu pot fi altele azi, decât acelea cari sunt; nu pentru că școala ar fi de vină, ci pentru că înaintarea omeniei e în stadiul de azi, și în acest stadiu se pot produce rezultate numai de felul celor de azi, și nici decât mai superioare.

Și să localizăm acum a lămuri chestia cât mai bine. Să luăm școala noastră populară română.

Chiar autorul disertației din chestie accentuează, că elevii ieșiți dela școală și ajunși feciori, umplu birturile făcând scandalurile cele mai mari etc. și că nu stimează nici chiar pe învățătorul lor. Ei bine, școala să fie de vină, pentru că n'ar fi destul de educativă, după cum se susține? Ori confirmă aceasta tocmai cele arătate de mine mai sus? Bine; înainte de aceasta cu 10—15 ani, ba chiar cu 5 ani înainte, nu era cu tinerii astfel. Și acum putem noi să presupunem că școala, în lipsa ei de organizație, să fi lucrat tocmai invers cu educația și încaproducând rezultate atât de detestabile pe conta aceleia? Aș vrea să văd motivele, cari să ne îndreptătească a presupune acest lucru!

În lipsa acestora, rămâne deci, că tinerimea noastră se corupe pe zi ce trece tot mai mult, nu din cauza școlii, ci pentru că afară de școală, în viață, aerul e corupt și acesta inficiază tot mai mult tinerimea. Elevul, eșit din școală, rămâne numai în contactul aceluia, cari îl corup. Dela părinți vede de celea mai multe ori tot numai exemple rele; dela prieteni, dela cei mai mari, apoi dela străini etc., — imposibil deci să nu devină și el asemenea aceluia. De altă parte mai intervine apoi și împrejurarea, că stările locale sunt de astfel, că banul se câștigă relativ ușor; și cum aici la noi lipsește cu desăvârșire o organizație socială, care să îndemne pe tinar să economiseze banul câștigat și să-l sporească iar de altă parte, tot în urma organizației slabe a noastre i-se îmbie la tot pasul ocazia de a cheltui câștigul, iată tânărul este târât în mod irezistibil la petreceri, lux, beții și de aci mai departe la toate celelalte corupțiuni. Mai adaugă la aceasta și împrejurarea, că omul, dela firea sa e pornit spre astfel de lucruri, și atunci într-adevăr ne-ar putea prinde mirarea, cum de se mai pot afla încă tineri, cari să rămână neinficizați total de atmosfera coruptă ce-i împresoară.

Intr-adevăr batem apa în piua, schimbând mereu la mijloace spre a combate răul și nevoind a ne trece nici măcar prin gând, că spre acest scop se cere neapărat o astfel de organizație a noastră, prin care tinerimea mereu să fie ținută, îndată după eșirea ei din școală, în apropierea cunoștinței celei adevărate, care să-i releve tot mai mult direcția ce trebuie să o apuce în viață; o organizație, în care această tinerime să fie îndemnată mereu la activitate, la organizarea și la sporirea câștigului economizat. Numai o astfel de organizație poate să apere tinerimea de a nu se inficia în atmosfera coruptă, numai în chipul acesta se și poate presupune o asanare a răului.

(Va urma.)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru.”
Ba-161 280

INFORMAȚIUNI

Arad, 10 August a 1912.

Vlaicu la Alba-Iulia.

E rindul Bălgradului să admire pe șoimul Ardealului.

Duminecă în 18 August Vlaicu va sbura acolo, secerind un nou triumf. Orașul de străveche glorie care de 300 de ani așteaptă să se mai ivească odată vulturul care a poposit acolo acum trei secole, va avea de astădată un fapt românesc demn de acela al căror martor a fost și de a căror reîntoarcere de sigur disperase.

Duminecă frații noștri bălgrădeni, cu miile de popor român din împrejurimi, vor aclama șborul triumfal al pasărei de oțel.

Vitejii români din aceste părți, unde fiecare colț de pământ vorbește de minunile de voinicie săvârșite de ei, vor aprecia mai mult ca ori care biruința reformată de Vlaicu asupra aerului. Do-vadă despre aceasta este fierberea ce s'a pornit de pe acum în întregul ținut.

Prirțurile de intrare: Lojă: 40 cor. Loc rezervat: 5 cor. Loc I.14 cor. Loc II.: 2 cor. Loc de stat: 1 cor.

Un nou eveniment cultural în Lipova.

Am anunțat că dșoara Dora Lepa, eminenta elevă a conservatorului de muzică din București, va da un concert în Lipova, în 15 (28) August, (Adormirea Maicei Domnului) dorind să-și arate și în acest chip dragostea ce păstrează ținutului nostru, leagănul copilăriei dsale. Lumea românească dela noi a avut ocazia încă acum doi ani, să admire remarcabilul sopran de coloratură al dșoarei Lepa și poate fi convinsă dinainte de frumoasele progrese realizate de dsa în acest restimp. Dșoara Lepa a fost distinsă, ca o eminentă soprană, de însaș regina României, care a știut să-i descopere un rar talent. În Lipova, dșoara Lepa va avea concursul distinsei noastre pianiste dșoara Eleonora Luca și a cunoscutei reuniuni de cântări „Doina”. Concertul va fi organizat de d. învățător Iuliu Putici, care ne-a probat și dsa în atâtea rinduri destoinicia ce are în materie.

Vitor academician și președinte al republicii franceze. Printre candidații la succesiunea academică a lui Henri Poincaré, acela care are mai multe șanse să fie ales este d. Leon Bourgeois. Aceasta este cel puțin părerea pe care și-o exprimă „La Presse Asocié”. Tot atâtea șanse are Leon Bourgeois și la alegerea viitorului președinte al republicii franceze. Prietenii săi doresc să-l aleagă întâiu la Academie și apoi la președinția republicii. Totuși, Leon Bourgeois, când i-se vorbește de președinția republicii, spune că preferă acestui înalt post locul de ambasador al Franței la Roma.

Memoriile contesei Tarnowska. cunoscuta romancieră italiană Anna Vivanti a fost zilele acestea la Milano, împreună cu părintele contesei Tarnowska. Ea a declarat unui colaborator al ziarului „Stampa”, că va publica sub formă de roman, memoriile scrise în închisoare de către contesa Tarnowska, memorii cari vor îngădui să se privească adânc în sufletul contesei și să lămurească multe enigme ale acestei misterioase naturi.

Presa vieneză cere importul cărnei românești. Ziarul „Montagblatt” din Viena se plânge, că marii angroșiști de carne din Austro-Ungaria nu fac nimic ca să importe mai multă carne în România. Ziarul arată avantajile ce-ar rezulta din importul cărnei românești.

Averea Mikado-ului. Casa imperială japoneză este stăpână pe o avere foarte mare. Averea ei se ridică la 500 până la 700 milioane de yen. Bani, casa imperială japoneză îi are investiți în acțiuni la patru mari bănci. Averea imobilă a împăratului japonez se ridică la 400 până la 500 de milioane. Ea se compune din 2,058.000 cho de păduri (un cho. are 99.17 m. p.) și 149.000 cho. de pământ. Împăratul posedă în afară de numeroase palate, a căror valoare se urcă la milioane, o mină de cărbuni la Yobari. Veniturile dela do-

menii se urcă la 1.180.000 yen. Lista civilă se urcă la 4 și jumătate mil. de yen.

Duel între ziariști. În Roma a avut ieri un duel cu sabia între corespondentul din Roma al ziarului „Neue Freie Presse”, Dr. Robert de Fiori și ziaristul italian Giovanni Nicelli. La a treia repriză, de Fiori a primit o lovitură de sabie la brațul drept, după care duelul a fost declarat terminat. Adversarii nu s'au împăcat. Cauza duelului era că Nicelli, cu prilejul unei afaceri de onoare, a recuzat pe de Fiori care fusese propus ca martor, și atunci de Fiori a convocat un juriu de onoare care s'a pronunțat în favoarea lui. În urma acestei sentințe de Fiori a provocat la duel pe Nicelli.

Credința Ungurilor față de casa Domni-toare. Cetim în „Libertatea”: Un cetitor al nostru din America ne trimite o invitație la o mare petrecere de vară a Ungurilor din Cleveland, — arangată pe 21 Iulie 1912 Programul petrecerii s'a din 13 puncte, precum: primirea oaspeților din alte orașe, muzică, prânz cu „magyarosan süttött malacz” (purcel fript ungurește!), etc. Iar după prânz (asa dar după ce lumea a tras un pic și la mâsea), se produc corurile de cântăreți, și printra producțiile lor sunt întretăsite și următoarele „jocuri” desfășurate de ungurești inimii:

Punct 4. Aducerea înainte și prezentarea (recomandarea) g-fului Tisza István. Apoi: Azvârlire pe întrecere asupra lui Tisza István! Cel ce îi azvârle din gură mai mulți dinți, capătă un premiu prețios!

5. Prezentarea lui Francisc Iosif întâiu, rege apostolic în mărime naturală, cu coroana pe cap. Apoi: azvârlire pe întrecere asupra căpătâniului lui Ferencz József întâiu. Cel ce de mai multe ori izbește jos coroana de pe curubeta lui (kobakj-ol) acela capătă un premiu prețios!...

Și apoi iar jocuri patriotice.

Plini de scârbă arătăm aci cu ce fel de jocuri proaste își petrec patrioții duși la America, — dar durere, aceste jocuri desfășurate acolo pe pământul libertății nemărginite, ridică nițel valul de pe sufletul multor Unguri, nu numai din America, ci și de aici de-acasă! De lingușit lingușac pe prea bunul Domnitor, ca să le dea mână sloboadă și putere a face în țară ce le place, dar în sufletul lor s'ar juca și ei de-a America cu ei...

Câtă căldură supoartă omul? Valurile căldurii din America trec anul acesta, ca și în cel trecut, și la noi și de aceea trebuie să suferim călduri atât de mari. Spre mângăiere ne servește însă faptul, că în alte părți ale pământului oamenii trebuie să sufere călduri cu mult mai mari, de cum sunt cele de pe la noi. Că organismul omenesc poate suporta și o căldură foarte urcată a dovedit experimentul făcut în Paris înainte cu câțiva ani. Anume au încălzit un cuptor, în formă de cilindru, 4 ore în continu și după aceea a intrat în el un Spaniol de 43 ani, rămărând acolo 14 ore. Pentru experiment și-a îmbrăcat haine de asbest și o subhaină de lână. În tot decursul timpului petrecut în cuptor a cântat cântări spaniole, pe când lângă el se prăjea o găină. La eșirea lui din cuptor bătaile pulzului au ajuns numărul 134, asatâră cu 72 mai multe, decât a celui regulat. Au încălzit apoi din nou cuptorul, iar spaniolul a intrat iarăși, mâncând acolo găna friptă și bând după ea un litru de vin. Acum a stat 7 minute în cuptorul cu o temperatură de 110° Reamur, iar pulsul avea 176 de bătaii. Experimentul din urmă a constatat din aceea, că l'a băgat culcat pe o scândură pe care au pus și lumini. După cinci minute l'au scos și spaniolul a sărit voios în sus. Acum pulzului avea 220 de bătaii pe secundă. A intrat apoi în apă rece unde a rămas 3 minute, simțindu-se după această baie tot așa de bine ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat. Dacă aceste experimente nici nu au o altă însemnătate, totuși demonstrează în cel mai eclatant mod, că omul e în stare să supoarte o căldură foarte mare, dacă cer împrejurările, fără a-și periclita viața.

Noutăți literare! A apărut cartea intitulată „Serbările dela Blaj 191”. O pagină din istoria noastră culturală, publicată de despărțământul XI. Blaj al „Asociațiunii” cu 450 pagini și 35 ilustrațiuni foarte bine eusite. De vânzare la Librăria Tribuna, Arad. Prețul cor. 3.50. Pentru morto să se adauge 30 fil. Recomandat cu 25 fil. mai mult.

Doa sinucideri. Azi, înainte de amiază două suflete nenorocite din Arad au încercat să-și pună capăt vieții și unuia i-a sucs să se scape pentru totdeauna de năcăzurile pământestii. La orele 6 și jum. dimineața poliția a fost înștiințată că în strada Nicolae Nr. 8 o tânără femeie, soția muncitorului Nicolae Păcurariu, a încercat să se sinucidă. Autoritățile grăbind la locuința numitei femei, au găsit-o în pat într-un lac de sânge. Iși tăiasse beregata cu un briciu, care însă nefiind ascuțit n'a pătruns adânc, așa că a rănit-o numai. În câteva zile rana i se va vindeca. Intrebată asupra motivelor care au îndemnat-o la fapta despartă, nenorocita femeii a spus că înainte cu câteva luni și-a părăsit bărbatul și acum în urmă trăia în concubinaj cu birjarul Gheorghe Marinovici, dela care a trebuit să fugă din cauza tratamentului rău.

Pela orele 10, locotenentul Păcurariu a înștiințat poliția că în apropierea cetății, a observat un om spânzurat de un salcâm. Ofițerul de poliție Feneșan grăbind însoțit de mai mulți polițiști și de un medic la locul indicat, au constatat în persoana sinucigașului pe muncitorul Ilie Ungurean în etate de 46 ani. Murise cu vre-o jumătate de oră înainte de a fi observat de locotenentul Păcurariu.

Șapte sonde în flacări. Ieri dimineața s'a aprins în Moreni (România) la orele 5 și jum. sonda nr. 7 a soc. „Astra”, focul întinzându-se cu o repeziune uimitoare la nr. 9 a soc. „Van Siekle” care se găsea în erupție și da vre-o 80 vagoane pe zi. Cu aceeași grozavă repeziune focul a continuat să se întinză cuprinzând apoi sondele nr. 9 a soc. „Astra” și 6 și 7 a soc. „Van Siekle” cari au fost distruse total. În flacări și-au aflat moartea trei muncitori, cari au fost oribil carbonizați.

Erupțiunea lui Stromboli. Conform informațiilor primite din Messina vulcanul Stromboli de câteva zile e în activitate. Din crater se înalță fum gros și curge lavă. Acțiunea vulcanului e asociată de un sunet subteran. Sunt temeri că erupțiunea va cauza daune mari.

Lovit de trăsnet. Ni-se comunică din Obreja (com. Caraș-Severin), că Mercuri în 7 l. c. dimineața pe la 7 ore un nor greu s'a ridicat pe muntele „Nedeia” de lângă Caranesbeș și soarta nemiloasă a voit ca sermanul păstor Petru Nica locuitor din Pesteria să se afle în apropiere păzind la păscut 77 berbeci. Descărcându-se elementele naturii, trăsnetul în furia lui și-a ales ca victimă turma de berbeci și pe păstorul ei, omorându-i pe loc. Pe nenorocitul păstor îl deplâng soția lui, 2 fiice și un fecior.

Lupta contra alcoolismului. Sunt ani îndelungați de când se dă o luptă fără răgaz și în Svedia contra alcoolismului. Cea dintâi societate de abstenență s'a fondat în 1873 la Götterburg. În 1883 s'a fondat, tot în Svedia, ordinul zis al „Bunilor Templeri” și din vremea aceasta datează adevărata cruciadă antialcoolică. Acum există în țară șapte mari organizațiuni, cari urmăresc peste o jumătate milion de abstenenți, totali, adică mai mult de 10 la sută din populație. Organizația socialistă de abstenență „Berdand”, numără ea singură 20.000 de membri. Din 150 de deputați din întâia cameră, 31 sunt abstenenți totali. Din camera deputaților, din un total de 230 de membri, 128 sunt abstenenți complecți. Pentru întâia cameră, abstenenții se împart astfel: conservatori 4 din 97, liberali 21 din 51, socialiști 6 din 12. Pentru camera deputaților, proporția este următoarea: conservatori 10 din 65, liberali 50 din 101, socialiști 50 din 64.

Cutremur de pământ. În observtorul din Budapesta s'a semnalat ieri dimineață 2 și 31 minute, 32 secunde un cutremur de pământ, care a durat până la orele 4 și 35 minute. Cutremurul a fost simțit și în Constantinopol, Viena și București.

O frumoasă întreprindere românească. Dl. Constantin Băilă, cunoscutul agronom și economist, care a colaborat și la ziarul nostru, va deschide — după cum ni-se anunță — cu ziua de 1 August un **BIROU AGRICOL**, în

cadrele căruia se va ocupa cu: valorizarea cumpărare-vânzare, import-export) a tot felul de produse agricole, viticole, horticole și forestiere, — vânzarea mașinilor agricole și a diferitelor îngrășăminte chimice; — mijlocirea vânzării și cumpărării de moșii și alte realități; — arendări și parcelări de moșii; consultațiuni și expertize în afaceri agricole etc. etc. Pentru desfacerea în detalii a cerealelor, semințelor agricole și horticole, fănuirilor etc. a deschis în piața mare (casele „Hening”) și o prăvălie, al cărei conducător va sta sub nemijlocita supraveghiere a d-sale.

Sperăm că lumea românească va aprecia niziunțele acestui harnic om și că va sprijini interpretarea lui, care este cea dintâi întreprindere românească de acest fel în Ungaria.

Adresa pentru corespondențe și telegrame: Birou agricol. Szászsebes.

(Bi 212—3)

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta* VIII. str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

(N. 42—52)

x **„Tokio” extirpător de bătăături.** Se poate folosi cu succes contra bătăăturilor (la picioare), negeilor și contra scortășărei pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**

To 85—30

CRONICA SOCIALA

Serată muzicală-teatrală.

Tinerimea română din Tinca va aranja o serată muzicală-teatrală urmată cu dans Mercuri, în ziua de Sf. Marie, în 15 (28) August în salele ospătării „Hungaria” din Tinca. Venitul curat este destinat pentru edificarea bisericei gr. or. rom. din Tinca. Pretul de intrare: de familie 5 cor., de persoană 2 cor. Inceputul precis la orele jumătate la 8 seara. Program detaliat seara la casa. Tot în aceeași zi la 4 ore p. m. își va ținea adunarea generală despărțământului Tinca al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român în localul institutului „Bihoreana” filiala Tinca. — Comitetul aranjator. — NB. Suprasolvirile marinimoase se primesc cu mulțumită la adresa dlui Eugen Sibiian, cassar la „Bihoreana” filiala Tinca și se vor cvita în publicitate.

Despărțământul Tinca al Asociațiunii.

Membrii despărțământului Tinca al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, precum și toți sprijinitorii acestei instituțiuni se convoacă prin aceasta la adunarea generală ce se va ținea Miercuri în 15 (28) August la orele 4 p. m. în localul institutului „Bihoreana” filiala Tinca.

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
 2. Raportul secretarului.
 3. Raportul cassarului.
 4. Alegerea comisiunilor pentru: a) examinarea rapoartelor, b) înscrierea de membrii noi.
 5. Eventuale disertații ce trebuiesc anunțate directorului despărțământului.
 6. Prezentarea eventualelor propuneri.
 7. Inchiderea adunării.
- Tinca, 4 August 1912. — Dr. Andrei Ilie m. p. directorul despărțământului. Eugen Sibiian m. p. secretarul desp.

Cronica științifică.

Pandemonium.

Părerile și cunoștințele asupra constituției fizice a Soarelui și mai ales a suprafeței solare, se întemeiază pe observație îndelungată și minuțioasă a schimbărilor, ce se produc pe globul luminos.

Seria acestor observații o deschid la începutul secolului XVII: Fabricius, Scheiner, Harriot și Galilei.

Părerii sănătoase, salturi nimerite de ale fantaziei aflăm și în timpuri mai vechi, ba chiar în antichitate.

Pe la mijlocul secolului XV, cardinalul Nicolaus de Cusa (numele original de familie Khrypffs adică

Krebs, de naștere din Cues lângă Mosel, mort în 1464) zice în capitolul 12, cartea II a vestitului său tratat

De docta ignorantia, că Soarele este un miez pământos, încunjurat de un strat luminos, ea de un vâlf.

Puterea de radiație a luminei nu aparține miezului intern, ci suprafeței. Intre miez și suprafață se află un strat de nori și aer, asemenea atmosferei noastre.

„Neque color nigredinis este argumentum vilitatis Terrae: nam in Sole si quis esset, non apereret illa clarita quae nobis: considerato enim corpore Solis, tunc habet quandam quasi terram centraliorem et quandam luciditatem quasi ignilem circumferentialem et in medio quasi aquaeam nubem et aerem clariorem, quemadmodum terra ista sua elementa”.

(Comp. Humboldt, Kosmos, III, pag. 288—9).

Observația științifică a Soarelui se începe numai după inventarea ochianului.

Petele solare

au fost primele fenomene ale globului luminos, cari au captivat atenția unui Fabricius, Harriot și Galilei îndemnându-i la studierea cu ochianul a „felinarului lumii”. Cum în primele încercări ale instrumentului nou nu se întrebuința sticla neagră, protectoară contra razelor; privirea frecventă la Soare prin ochianul liber a produs orbirea lui Galilei.

În toată jumătatea primă a secolului XVII nimeni nu a studiat mai asiduu Soarele decât Cristofor Scheiner, călugăr din ordul Iesuiților. S'a născut în Wald (Schwab) la 23 Iulie 1573. Fu profesor în Ingelstadt și rector la Colegiul Iesuiților din Neisse, unde a și murit în 18 Iunie 1650. — Scrieri: **Apelles latens post tabulam** și **indeosebi: Rosa Ursina** sive Sol ex admirando Facultarum et Macularum suarum Phaenomeno varius nec non... mobilis ostensus a Christophoro Scheiner Germano Suevo, e Societate Jesu... Bracciani apud Andream Phaeum Typographum Ducalem. Impressio coepta Anno 1626, finita vera 1630”.

Despre viața și activitatea lui Scheiner precum și despre genesa Rosei Ursine a se vedea: Anton v. **Braunmühl**: Christoph Scheiner als Mathematiker, Physiker und Astronom. Bamberg, 1891. — Apoi P. Joh. **Schreiber** S. J. P. Christoph Scheiner S. J. und seine Sonnenbeobachtungen. Münster i. W. 1902.

Scheiner ne asigură că până la începerea publicației Rosei Ursine (1626) a făcut observații de peste 16 ani. În unele zile a fost cu atenție de 20—30 ori la fenomenele solare. Numai în Roma a făcut peste 2000 observații, pentru a oferi ceva temeinic în lucrarea sa. Ca să adune material important pentru cercetarea minuțioasă a fenomenului Scheiner s'a îngrijit din capul locului de perfecționarea instrumentului și a metodei de observație.

La început uza de un ochian olandez, privind Soarele în apropiere de orison și prin straturi de nori. Mai des se folosea de metoda proiecțiunii.

Proiecțiunea, precum se știe, se face astfel, că ocularul ochianului se ține mai înafară decum pretinde vederea directă. În o oada întunecată punem la depărtare potrivită o paravană albă și prindem pe ea imaginea obiectivă a Soarelui. Avantagiul? Cuprinzi cu o privire întreg discul solar. Poți determina cu destulă precizie poziția și forma petelor solare. „Numai în acest mod — zice Scheiner — poți pune pe lărtie fenomenele ajungând la reprezentarea lor autentică, încât pe baza ei să fii în stare a determina neînșelător mișcarea aparentă și reală a petelor și să rezolvi problemele atârănătoare de aceste”.

Ca să poată observa în mod practic, trebuia să dea ochianului o montare corespunzătoare, care să-i permită urmărirea mișcării aparente diurne a Soarelui. Problema aceasta a rezolvit-o Scheiner prin construcția mașinei sale verticale, care în esență era un aparat alt-azimutal. Atenția deosebită acorda orientării imaginilor solare, fără de care nu se puteau compara pozițiile petelor în timpuri diferite și prin urmare nu se puteau determina exact elementele de rotațiune.

Rezolvire
i-a succes lu
tică în Rom
Inventatorul
decât observ
nul montat p
Ajustat pe
câmpul ved
potrivit pen
pozițiile fan
„tocmai ace
născocit ma
Scheiner
aceasta, car
lucrările sa
pagina 349
primordial
zice: „Heli
tropiei figur
ullo perpen
lem Circulu
telescop ade
cere orar in
ze de două
punzătorii o
necurmat cu
trebuie să
tura ecvator
gând de nu
cea instrum
stăzi Ecva

Scheiner
ratori. Cel
Cysat, în p
lără în Mar
zern. În
1616 e su
În 1618 obs
nul El ne d
a fost unul
cerea lui M
Kepler.
Alt elev
Georg Scho
burg (Breis
Acestora
pe Soare, u
cea el — a
mentul obs
mătăți sine
Alți elev
de matem
ca misionar
Indeoseb
Karl Malap
Polonia, Ma
golstadt pe
La reînțoar
Ingolstadt.

Scheiner
ratori. Cel
Cysat, în p
lără în Mar
zern. În
1616 e su
În 1618 obs
nul El ne d
a fost unul
cerea lui M
Kepler.
Alt elev
Georg Scho
burg (Breis
Acestora
pe Soare, u
cea el — a
mentul obs
mătăți sine
Alți elev
de matem
ca misionar
Indeoseb
Karl Malap
Polonia, Ma
golstadt pe
La reînțoar
Ingolstadt.

Scheiner
ratori. Cel
Cysat, în p
lără în Mar
zern. În
1616 e su
În 1618 obs
nul El ne d
a fost unul
cerea lui M
Kepler.
Alt elev
Georg Scho
burg (Breis
Acestora
pe Soare, u
cea el — a
mentul obs
mătăți sine
Alți elev
de matem
ca misionar
Indeoseb
Karl Malap
Polonia, Ma
golstadt pe
La reînțoar
Ingolstadt.

Astfel pu
rupte obser
uătate, obs
pentru stud
In Rosa
roduce 70
208 mm. F
pete, ori gr
În unele e
pul de obser
cum sunt re
ditullium. In
lis abstrusio
adeo umbra
perpetua va
rgularissimo
Septembri
se serie ma
„Cursus Ma
„Ilorum ann
Să trece
luculae (pet

Astfel pu
rupte obser
uătate, obs
pentru stud
In Rosa
roduce 70
208 mm. F
pete, ori gr
În unele e
pul de obser
cum sunt re
ditullium. In
lis abstrusio
adeo umbra
perpetua va
rgularissimo
Septembri
se serie ma
„Cursus Ma
„Ilorum ann
Să trece
luculae (pet

Astfel pu
rupte obser
uătate, obs
pentru stud
In Rosa
roduce 70
208 mm. F
pete, ori gr
În unele e
pul de obser
cum sunt re
ditullium. In
lis abstrusio
adeo umbra
perpetua va
rgularissimo
Septembri
se serie ma
„Cursus Ma
„Ilorum ann
Să trece
luculae (pet

de vân
dela ga
(Staatsb

Rezolvirea fundamentală și norocoasă a problemei i-a succes lui Pater Gruenberger, profesor de matematică în Roma. E montarea parabolică a ochianului. Inventatorul avuse în vedere mai întâi alte scopuri, decât observațiile solare. Ni le spune Scheiner: „Ochianul montat parabolic îl putem îndrepta spre stele fixe... Ajustat pe paralela cuvenită, el va ține steaua tot în câmpul vederii. Din acest motiv, aparatul e foarte potrivit pentru observația de zi a stelelor, căci aflăm pozițiile fără greș”. Pater Gruenberger adaugă, că „tocmai acest scop l-a avut în vedere, când și-a născocit mașina ecvatorială”.

Scheiner primi cu bucurie nespuse invențiunea aceasta, care „se potrivea de minune tocmai pentru lucrările sale”. Figura reproducă în Rosa Ursina la pagina 349 ne arată că avem înaintea noastră tipul primordial al ecvatorului, de acum. Scheiner îi zice: „Heliotropii Telioscopici, sive Telioscopii Heliotropici figura; qua Machina Macularum Cursus absque ullo perpendiculo aut laboriosa Eclipticæ ad verticalem Circulum inclinatione aquiritur”. — Heliotropul telescop al ecvatorului lui Scheiner e provăzută cu cerc orar iar în locul cercului complet de declinațiune are de două părți ale ecvatorului numai sectorii corespunzători oblicității ecliptice. Scheiner îl folosește nefermat cu începere din 4 Martie 1627. Ziua aceasta trebuie să o remarcăm deci ca datul, în care montura ecvatorială a intrat în serviciul științei. Abstrăgând de numirea Telescop heliotrop, Scheiner mai zice instrumentului și **Machina æquatoria**, precum și astăzi **Ecvatorial** i se zice:

Colaboratori.

Scheiner și-a căutat și a aflat în curând colaboratori. Cel mai statornic i-a devenit Pater J. 33 Cysat, în prezența căruia a și descoperit petele solare în Martie 1611. Cysat s'a născut la 1586 în Luzern. În 1611 e teolog în Ingolstadt. În 1616 e succesorul lui Scheiner la universitate. În 1618 observă pentru prima oară o cometă cu ochianul El ne dă prima știre despre nebuloasa din Orion. A fost unul din cei puțini, cari în 1631 au observat trecerea lui Mercur în dreptul Soarelui, calculată de Kepler.

Alt elev și colaborator devotat i-a fost călugărul Georg Schoenberger, profesor de matematică în Freiburg (Breisgau).

Acestora le-a comunicat și metoda de a se orienta pe Soare, „introducerea perpendicului” — cum zicea el — adică a celui cerc vertical, care în momentul observării străbate discul solar în două jumătăți simetrice.

Alți elevi și colaboratori: Joseph Biancani, profesor de matematică în Parma, Kaspar Ruess, care s'a dus ca misionar în Peru; Wilhelm Wall și alții.

Indeosebi se interesa de aceste observații Pater Karl Malapert, din Terile de jos. În o călătorie la Polonia, Malapert s'a abătut pe câtva timp și la Ingolstadt pentru a se iniția în metoda de observație. La întoarcere din Polonia iarăși s'a abătut pe la Ingolstadt, ca să se introducă și mai bine.

Rezultate.

Astfel putu Scheiner să adune multe, ba neîntrerupte observații solare, atât din țară cât și din străinătate, observații cari fiind orientate, erau potrivite pentru studiul mișcării Soarelui.

În Rosa Ursina publică o bună parte din ele. Reproduce 70 figuri de ale Soarelui, cu diametru de 208 mm. Fiecare reprezintă mersul complet al unor pete, ori grupe de pete, în perioada lor de vizibilitate. În unele e trasă ecliptica și în fiecare se dă exact timpul de observație împreună cu înălțimea Soarelui. Iată cum sunt remarcate unele figuri: „Rosæ Ursinae Meditullium. In quo ex novo observandi modo facies Solis abstrusior seu maculae et faculae secundariae atque adeo umbræ et luculae alternæ solarem superficiem perpetua variatione insidentes unaque cum Sole motu regularissimo circumveant: exhibentur a die 3 ad 16 Septembris 1625, Romæ in domo Professæ”. Pe altele se scrie mai simplu datul și locul observației apoi: „Cursus Macularum ab... ad... similis cursibus aliis aliorum annorum tempore eodem”.

Să trecem acum la maculae, faculae, umbræ et luculae (pete, făclii, umbre și puncte luminoase).

Gavr. Todica.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

ECONOMIE.

Minunații de-ale cooperativelor.

(Continuare).

Principiul, pe care s'a întemeiat cooperativa, a fost ca câștigul să se împartă astfel, încât fiecare să ia din el o parte amăsurat cu târguilele ce a făcut. La capitalul băgat în afacere, se plătea 5 la sută, — încolo nimic.

Alt principiu fundamental: Să nu se vândă decât pe bani gata, prevenindu-se astfel răul cel mare, de care suferă cei săraci: facerea de datorii, care îi leagă de unele dughene, prăvălii, bolte, spre o despoiere fără sfârșit.

Mica lor prăvălie, s'a deschis numai cu 3 feluri de marfă: făină, zahăr și unt. Din pricina asta mulți au luat lucrurile în bătaie de joc și preziceau, că în împrejurările cele mai bune, întreprinderea n'o s'o ducă mai mult, decât vr'o două luni până la faliment și lichidare.

În ciuda tuturor însă, pionerii n'au rămas abătuiți, ci au mers înainte fără șovăire. Au ajuns cu timpul să fie 78 la număr și au mai sporit felul mărfurilor cu două: cu ceai și tutun. Ca să dea un avânt mai mare și o iuțeală mai puternică întreprinderii, au hotărât cu toții să lase tot câștigul și dobânzile, deocamdată spre sporirea capitalului de afaceri și așa după alt an, au ajuns să-și alature la prăvălie și o măcelărie, căsăpie. Apoi mereu și treptat s'au adăugat articole de încălțăminte, haine, mărunțișuri, ba și o moară, o torcătoare, o țesătorie, o întreprindere de zidit case etc. În același timp pionerii, înființaseră o bibliotecă minunată cu mai bine de 7000 volume și 11 case de cetire, în diferitele părți ale orașului.

Mă opresc aci și tot ce am voit, a fost ca să vă arăt, că această cooperativă a fost făcută de minuri. Minunația făcută de ea a fost în a. 1868, când numărul pionerilor au atins numărul 7200, iar averea lor — nu vă mirați, — peste nouă milioane de coroane, dela 13 membrii și 750 de lei în a. 1874, adică după 24 ani, având anual un câștig de 1 milion 700 de mii de coroane numai dela întreprinderea de consum, dela moară, torcătorie și dela zidirea de case.

În Manchester sunt 2 străzi, care sunt cu desăvârșire cuprinse numai de clădirile cooperativelor federate de acolo. Au început cu un capital numai de 40,000 de coroane, iar azi au un capital mișcător de peste 600 de milioane. Nu-i și asta o minunație cooperativă!?

În Germania, la început statul n'avea tocmai apărare binevoitoare, față de cooperative. Mai târziu însă când s'au văzut marile lor foloase, atât în privința propășirii economice, cât și cu privire la o înțeleaptă conservare socială, s'a întocmit un statut de organizare și s'a înființat o casă centrală, pentru a le înlesni găsirea banilor de lipsă.

Cine știe cât de tristă și înapoată a fost starea la țară în Germania înainte de înființarea însoțitorilor Raiffeisen, ne va putea mărturisii fără să se îndoiască că în urmă, ele au avut o mare însemnătate în istoria agriculturii acestei țări. Propășirile făcute în tehnica agricolă, nu puteau fi folositoare proprietarilor mici și mijlocii. Capitalul le lipsea cu desăvârșire. Raiffeisen veni și avu un gând genial și o privire pătrunzătoare, căci apucă taurul de coarne și a pus capitalul în ajutorul muncii agricole. Raiffeisen, primar și un om plin de simțiminte puternice religioase și de idealuri morale, a fost părintele sufletesc și călăuzitorul mișcării cooperative la sate. El a știut că va trebui o luptă mare ca să o pună în practică. Dar a luptat ca un adevărat sfânt. Nu era nici bețiv, nici cărțaș, nici iubitor de sine. O spu această pentru acei, cari ar dori și la noi să facă pe părintele sufletesc și călăuzitorul mișcării cooperative, dar pătimesc de aceste boale neîngăduite în cooperative.

El voia mai ales ca poporul său să-și ajute singur, prin propriile lui puteri, fără subvenții dela stat.

La început ideea lui făcu progrese foarte mici. Astăzi însă sunt peste 4000 de cooperative Raiffeisen, cu un capital de peste 400 mi-

lioane mărci. Pentru zeci de milioane apoi se cumpără și se vinde lucruri delipsă agricultorilor nemți. Nu-i și aceasta tot o minunație cooperativă, aproape din nimic, să ajungi prin unire la sute de milioane!?

Cooperativele lui au de scop, ridicarea bunăstării poporului dela sate, care scop trebuie să fie atins prin sprijinirea tuturor instituțiilor menite să îmbunătățească soarta economică, materială și morală a membrilor. Caracteristicile principale ale acestor cooperative sunt: 1) Formarea lor într'o singură comună, numai de membrii cari trăiesc și în aceeași comună. 2) Fiecare e răspunzător cu toată averea sa, pentru întreaga societate. 3) Administrarea gratuită a afacerilor însoțirii. 4) Acțiuni sau cotizații în valoare foarte mică și înlăturarea pe cât se poate a dividendelor. 5) Întrebuințarea câștigului pentru alcătuirea unui fond de neatins al însoțirii.

Scopul din urmă a lui Raiffeisen prin aceste cooperative a fost să reînnoiască viața materială și morală a poporului.

Astăzi în toată Germania sunt cooperative de tot felul vre-o 32,000 cu 5 și jum. milioane de membrii, cu o mișcare totală de fonduri în sumă de 4 miliarde 500 de mii de mărci. Iată deci o minunație a minunațiilor!

În Elveția au început cooperativele de pe la jumătatea veacului al 19-lea care astăzi au un capital de 27 milioane, făcut aproape tot din nimic, se fac acolo afaceri de peste 50 milioane.

Să trecem mai aproape, la România. În viața economică a țării noastre din România, mișcarea cooperativă organizată începe cu anul 1893, când s'a înființat cea dintâi bancă populară rurală. Zece ani mai târziu în 1903 statul a pus bazele casei centrale a băncilor populare și totodată s'a votat legea specială pentru activitatea lor. De atunci mișcarea cooperativă de tot felul, s'a dezvoltat foarte repede și a propășit uimitor. Astăzi sunt aproape 4000 de cooperative cu 370,000 de membrii, având un capital aproape de 40 milioane Lei.

Nu-i și asta o minunație cooperativă, ca niște bieți țărani români la care banul e o floare foarte rară, pentru care pe vemuri înainte de cooperative, dădeau dobândă câte 300 la sută chiar, ca să-l aibă, astăzi însă au o avere de 40 milioane, din care poate lua bani cu o dobândă abia simțită față de cea din trecut!?

(Va urma.)

PAGINI RASLEȚE.

Din scrierile puțin cunoscute ale lui Caragiale.

Se știe că nemuritorul nostru Ion Luca Caragiale a condus câțeva vreme revista „Moftul Român”, cea mai bună revistă umoristică de pe aceea vreme. — Întâmplarea a făcut ca să-mi cadă în mână un calendar al acestei reviste din anul 1902. Citind acest calendar am văzut că conține multe bucăți admirabile ale neîntrecutului scriitor, care sunt puțin cunoscute publicului cetitor. Am crezut că ar fi bine să dau la iveală aceste bucăți și începând cu numărul acesta al Românului în care apare „Națiunea Română”, voi căuta ca să transcriu și celelalte bucăți, care desigur că vor fi citite cu cea mai mare dragoste de toți aceia care au iubit și au pretuit pe Caragiale.

G. Chirică (Ploiești).

Națiunea română.

De Ioan L. Caragiale.

Putină lume astăzi și-o fi mai aducând aminte de o vestită foaie, care apărea odinioară în capitală, pe vremea războiului independent; voi să vorbesc de „Națiunea Română” pe care o dădeam la lumină Frédéric Damé și cu mine în tovarășie. Viața acelei foi a fost pe atât de scurtă pe cât de glorioasă. așa că o pot povesti în puține cuvinte. Armatele creștine trecuseră Dunărea. Într'o dimineață mă pomenește cu un bilețel dela Damé, cam așa:

„Iubite amice,

„Treci îndată pe la mine. Este vorba de o afacere foarte importantă, care ne poate face norocul la amândoi”.

Il cunosc pe Damé ca om deștept și întreprinzător. Fără întârziere m'am dus să-l văd, torcând pe drum fel de fel de frumoase închipiri. În câteva vorbe mi-a spus tot planul lui: o gazetă cum n'avusese țara până atunci; o gazetă fără culoare politică; o gazetă de informațiuni de pe câmpul de război; o gazetă care să cultive entuziasmul popular pe chestiunea independenței... Să-i căutăm numele... Numele unei gazete e greu de găsit; dar după câteva minute de gândire, Damé a fost norocos: „Națiunea Română... Trăiască Națiunea Română!” Am lucrat o zi întreagă pe coale de tipar să-i nimeresc fizionomia... Pe sară ne-am învoit cu amicul nostru Cucu tipograful. Capul Gazetei s'a aranjat frumos și am și început să dăm înainte. A treia zi a apărut primul număr: jumătate cu articole de entuziasm și jumătate cu depeși și corespondențe de pe teatrul războiului. Ceeace era mai greu de făcut era jumătatea entuziastă: nici declamațiile zadarnice nu sunt ușoare mai cu seamă când n'ai o deosebită înzestrare pentru așa ceva. Depeșile însă și corespondențele curgeau ca din isvor, așa că încet-încet, afară de un prim articol declamator, gazeta nu mai conținea decât știri și iar știri, cari de cari mai amănunțite și mai senzaționale. De unde aveam atâtea? Le traduceam din gazetele străine și le localizam. Luam dintr-o gazetă dela Viena o corespondență lungă dela război, în care se vorbea despre lucruri petrecute la Poradim, la Ruscuc, la Varna, la Vidin, la Constantinopol etc.: din această corespondență făceam tot atâtea corespondențe câte lucruri conținea ea și le datam pe fiecare ca din localitatea unde s'ar fi petrecut lucrul. Astfel aveam corespondențe din Stambul, din Vidin, Varna, Ruscuc, Poradim, etc. și ca să dăm o dimensiune convenabilă fiecare corespondențe, peste faptul despre care era vorba, turnam multă zeamă de fantazie, ș'apoi descrierea localității, notițe istorice și date statistice, mai toate luate dintr'un vechiu, dar excelent pe vremea lui, dicționar de conversație.

„Națiunea Română” mergea cum nu mai mersese până atunci gazetă în țară. De unde până atunci gazetele publice nu se vindeau cu numărul, ci se împărțeau numai la abonați, tipându-se în cel mult 1500—2000 exemplare, gazeta noastră, fără nici un abonat, se trăgea dela 12 la 15 mii. Eram firește foarte mulțumiți și noi și tipograful, care avea parte de tovarășie la câștig. Tipografia Cucu era atunci în Lipscași lângă lanul Șerban Vodă, exact pe locul unde este colțul grilajului Băncii Naționale cu strada Caragheorghievici. Ziua și noaptea trăgeau mașinile numai și numai gazete noastre; iar în ulicioară, care era pe atunci o fundătură, făceau un șgomot teribil vânzătorii tipând să li se dea foi: o activitate febrilă continuă. Biurul redacției îl aveam într-o prăvălie din aceiași infundătură față în față cu tipografia. De acolo mănăm oștrile, de acolo ordonam atacul redutelor, de acolo vedeam fierbând gândurile Statelor-majore și samovarele dela Poradim. Damé era un om cu diferite calități — foarte harnic, neobosit și înzestrat cu o fantazie rară. Aveam o hartă a peninsulei balcanice și o sumă de stegulețe de hârtie pe ace cu gămălie. În fiecare zi își așeza armele și combina mișcările probabile; și ce e drept, în cele mai multe cazuri nemerea mai dinainte mișcările, ghicind gândurile conducătorilor războiului. Mi-aduc perfect aminte că a prevăzut faimoasa diversiune a lui Mehmet-Ali pe Lom, îndată ce am primit gazetele din Viena cu descrierea ei amănunțită. Dar gazeta mergea, progresa necontenit din succes în succes: 18.000. Armatele creștine impresurată acum Plevna. Acolo trebuie să se termine la un fel război; cătră acolo prin urmare steteau aștințite cu încordare crescândă toate privirile. Intr'o zi Damé îmi zise:

— Gazeta noastră a întrecut așteptările mele. Am avut o idee fericită. Sunt acum aproape sigur că ne-am făcut o situație. „Națiunea Română” are să fie o mosicără pentru noi.

— Să dea Dumnezeu! am răspuns eu fără mult avânt. Nu știu de ce, dar aveam un fel de neîncredere în viitor. Pe de altă parte mă gândeam că războiul o să mai dureze o lună, două, cel mult trei, și că, ne mai având cu ce să hrănim curiozitatea publicului, o să rămănem și noi cu prea puțină hrană. Când n'o mai fi război, când s'or termina tratativele de pace — căci nu prevedeam că fără de un congres european harta peninsulei balcanice nu se putea modifica — ce noimă va mai putea avea o gazetă care trăește exclusiv cu corespondențe și telegrame de pe teatrul războiului? Așa mă gândeam eu: însă tovarășul meu, și mai optimist și mai prevăzător, socotea mai bine.

— Dacă războiul se termină, cum e lucru aproape sigur în favoarea armatelor creștine, nu se poate închipui ce eră de mișcare publică se va deschide în România independentă, după două veacuri și mai bine de restriște. Mișcarea economică și politică va lua un avânt nepomenit și „Națiunea Română” va fi primul jurnal european în țară.

— Să dea Dumnezeu! am zis eu. Nu mi-ar părea rău de loc!

Pentru a întemeia însă cu desăvârșire succesul gazetei noastre ne mai trebuia ceva. În starea de încordare în care se aflau spiritele așteptând rezultatul impresurării Plevnei, nu mai erau de ajuns corespondențele localizate după gazetele vieneze — veneau prea târziu. Ne-am gândit doar, fiindcă aveam mijloace, să trimitem un corespondent special, întâiu la Turnu-Măgurele și apoi chiar la Plevna. De colo până colo am găsit unul — un om cu un nume bine cunoscut în societatea noastră, bine crescut, afabil și inteligent, dar boer scăpat. Am hotărât așa: Corespondențe prin poștă să ne trimită în toate zilele, scriind în fiecare seară absolut tot ce ar fi putut afla peste zi; iar telegrame să ne trimită imediat ce ar afla ceva important, a cărui comunicare ar prezenta vre-un caracter de urgență. Pentru telegrame am aranjat un dicționar cu chee: l-am dat boerului bani de drum, de cheltuială și leafa pe o lună înainte, și l-am expedit la Turnu-Măgurele. Acolo, om de lume, cunoscând multe doamne dela Crucea-Roșie și pe ofițerii români, a intrat numai decât în relațiuni și cu cei mai de seamă ofițeri ruși. Și în adevăr ne trimetea în fiecare zi corespondențe destul de interesante. Intr'o zi pe la începutul lui Noemvrie, merg foarte de dimineață la redacție, înaintea lui Damé, care de regulă venea totdeauna înaintea mea. N'apuc să-mi scot haina, și intră factorul dela telegraf. Nu pot zice c'am presimțit ceva, dar mi-a trecut un fior prin tot corpul. Am iscălit tremurând țidula, iar depeșa am aruncat-o pe masă fără s'o deschid. Mi-am făcut o țigară, am fumato și tocmăi apoi am luat încetinel depeșa și făă pripă nervoasă am deschis-o. Iată-i cuprinsul, pe care nu i-l-aș putea uita vre-odată:

„Médoc fini. Votca, Tuica, dedaus.

Cetesc de zece ori, ținând alături dicționarul cu cheie:

Médoc-Plevna; **fini**-luată; **Votca**-Rusii; **Tuica**-Românii; **dedaus**-înăuntru. Ce să fac? Să stau să fac un număr de gazetă și tocmăi seara să dau știrea? Peste puțină! Vestea aceasta de bucurie o s'o aibă și alții; se răspândește de dimineață în oraș, iar noi venim cu ea după infierbântea. O idee. Alerg în tipografie și strig:

— Să nu se strice zațul numărului de aseară!

Norocul meu! zațul era neatins. Eșim tot foaia de aseară într'o nouă ediție cu depeșa! În câteva minute, mașinile pornesc, și vânzătorii aleargă nebuni pe străde sbierând:

— „Națiunea Română” cu căderea Plevnei!

Bucureștii întregi în picioare: fierbe lumea toată; începe să se arboreze drapelele tricolore... Un entuziasm furtunos...

Damé, bătându-mă pe umeri îmi zice radios.

— **Notre fortune este faite, mon bon!**

Dar n'apucă să termine, și auzim un șgomot infernal afară. Publicul dă năvală în infundătură: huiduește, lovește, sparge geamuri.

— Fugiți, ne strigă un băețel dela tipografie intrând prin dos. Fugiți! vă omoară!

L-am văzut pe Damé galben ca un mort; nu știu cum m'o fi văzut el pe mine. N'am așteptat altă deslușire și am ascultat fără replică de comanda băețelului.

Ce fusese? Din nenorocire Médoc nu era încă fini, nici Votca și Tuica încă nu erau dedaus. Corespondențul nostru făcuse un chef strașnic, toată noaptea cu niște muscali, care-l asiguraseră că, pe când ei beau, Osman-Pașa se predă armatelor crucii. Despre ziua afumat de șampanie, ne expediasse telegrama cu alte hăuturi... „Națiunea Română” trăise...

Peste o lună când a capitulat în sfârșit Gazi-Osman, eu și tovarășul meu am plâns de emoție, ca fiecare român gândindu-se la națiunea sa... Médoc fini.

Aviz!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Mulțumită publică.

Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Isvorul Miron” a mai intrat la subsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole și anume: Din parohia Almașul-mare, Suseni, prin preotol Stefan Onae 2 cor., din Chitighaz prin preotol I. Iosif Ardelean 41 cor., 58 fil., din Mircovaț prin preotol Remus Perian 3 cor. 24 fil., din Curtici prin preotol Ioan Nicorescu 7 cor. 68 fil., din Rașchita prin preotol Al. Jucu 59 cor. 56 fil., din Stărciu prin preotol Petru Tămășoi 9 cor. 20 fil., din Mihaileni prin preotol Miron Popovici 26 cor. 50 fil., din Coroini prin preotol Pavel Bufan 6 cor., din Mărigel prin preotol Teodor Toader 8 cor. 70 fil., din Sarazani prin preotol Iosif Olariu 12 cor. 20 fil., din Toplița-română prin preotol Gavril Maier 56 cor. 14 fil., Oroszideci-Potoc prin preotol Mihai Brătianu 64 cor. 80 fil., din Remetealuncă prin preotol M.hail Jurma 4 cor. 90 fil., din Ibănești prin preotol Grigoriu Nicoară 84 cor. 50 fil., din Clicișoara prin preotol Ion Stefanovici 43 cor. 24 fil., din Fecetari prin învățătorul Augustin Ruffa 15 cor. 70 fil., din Sârbeva prin Pavel Savulovici 26 cor., din Sintești prin preotol Partenie Matei 26 cor. 80 fil., din Cubin prin preotol Izidor Saberea 7 cor., din Bulza prin preotol Teodor Simearea 2 cor., din Bârla prin preotol Vasile Nascu 9 cor. 90 fil., din Bacamezu prin preotol Traian Barzu 15 cor., din Buzad 1 cor., din Bărzava prin preotol Iosif Popovici 30 cor. 32 fil., din B-Izbita prin preotol Nic. Bacetian 36 cor. 20 fil., din Valeabolvașnița prin preotol Zazarie Grozavescu 11 cor. 40 fil., din T. oșș prin preotol Pavel Văcărescu 3 cor. 20 fil., din Tractul Panciovei prin Preanonatul domn protopop Trifon Miclea dela cele 9 comune și anume: Satul-nou 21 cor. 90 fil., Petrovasela 5 cor. 40 fil., Alibunar 8 cor. Uzdin 16 cor., Ofcea 6 cor., Panciova 1 cor. 10 fil., Ormolita 4 cor. 40 fil., Mramorac 4 cor., Deliblat 10 cor. 20 fil., din Deliblat prin cand. de preot Victor Popovici 56 cor. 30 fil., din protopresbiteratul Hălmașgiului prin P. On. domn Cornel Lazar dela cele 16 comune și anume: Aciuța 4 cor., Banești 3 cor. 80 fil., Brusturi 8 cor. 8 fil., Crocna 3 cor. 90 fil., Hălmașgiu 12 cor. 82 cor., Hălmașgi 80 fil., Iosaș 1 cor. 70 fil., Lazuri 40 fil., Leosa 2 cor. 90 fil., Oci 4 cor., 10 fil., Pleșcuța 50 fil., Rîșculița 1 cor., Tologiu 3 cor., Vața-de-sus 6 cor. 20 fil., Vidra 3 cor., Zeldin 2 cor., apoi dela marinimosii binefăcători Isia Popovici, preot Silha 10 cor., Bacsó Géza, Făget 10 cor.; Ana Popescu Clicișoara 20 cor., Ioan Vasiescu Românești 15 cor., Adolf Dobrov notar cercual 20 cor., Krausz sergent major 10 cor., Patriciu Miclăuș, preot Povergina 5 cor., Ioan Tamaș, econom Făget 1 cor., Susana Leorințiu din Făget 20 cor., Simion Dămian 1 cor., iar dela serbările cu ocaziunea pietrii fundamentale 740 cor. 2 fil.

Pentru acest nobil sprijin și fapte marinimosae primească pe această cale cele mai călduroase mulțumiri.

Făget, 26 iulie 1912.

Sebastian Olariu, protopresb.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Ioan Alexandru, Hlimbad. Ziarul se expediază regulat. Eroarea o căutați la poșta de acolo.

Ioan Albai, inv. Sereda-mică. Cu poșta de azi am primit suma de 7 cor. ca abonament. Am aflat greșala, care am îndreptat-o.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Aviz!

La familia Csallner Albert în târgul de vite — casă cu multe încăperi — în nemijlocita apropiere de gimnazul săsesc și școala civilă ungherească de fete în Bistrița se primesc copii în cost și cvartir.

lică.

dela „Isvorul
l până astăzi
me: Din paro-
col Stefan Onae
Iosif Ardelean
oreotul Remus
n preotul Ioan
prin preotul
prin preotul
Mihaileni prin
fil., din Coro-
r., din Mărișel
0 fil., din Sa-
cor. 20 fil., din
Maier 56 cor.
ul Mihai Bră-
că prin preo-
Ibănești prin
fil., din Clj-
43 cor. 24 fil.,
astin Ruffa 15
Savulovici 26
enie Matei 26
zidor Saberea
or Simedrea 2
Nascu 9 cor.
Traian Barzu
ava prin preo-
B.-Izbita prin
l, din Valea-
avescu 11 cor.
l Văcărescu 3
in Preonoratul
ele 9 comune
Petrovasela 5
6 cor., Ofcea
olita 4 cor. 40
r. 20 fil., din
r Popovici 56
almagiului prin
16 comune și
80 fil., Bru-
fil., Halmagiu
osaș 1 cor. 70
fil., Oci 4 cor.,
cor., Tolegiu
dra 3 cor., Zel-
meșăcătari Isia
Géza, Făget
cor., Ioan Va-
orov notar cer-
10 cor., Patri-
e, Ioan Tamaș,
țiu din Făget
dela serbările
740 cor. 2 fil.

fapte marini-
le mai caldu-

riu, protopresb.

IEI

expediază regu-
oșta de azi am
m aflat greșala.

tin Savu.

târgul de vite
mijlocita apro-
civilă ungu-
e copii în cost

Mai mulți**strungari și ghilauari de fer**

găsesc ocupațiune permanentă la **Frații Schiel**,
fabrică de mașini Brașov. (Si 263-6)

1-2 studenți (băieți mai mici)

se primesc în vipt și provedere la un oficiant,
unde vor fi bine îngrijiți și controlați în pro-
gresarea studiului — *Révai utca 10.* (237, 1-3)

Sodal român pentru prăvălie de modă

pentru femei află aplicare la **Lengyel Testv.**
în Arad, bulev. Andrassy nr. 15. (Le 259-1).

Publicațiune.

Subscribul caut un scriitor notarial cu
praxă sau practicant cu 1 Sept. 1912 st. n.
Salar anual 800 coroane. Ceice reflectează la
acest post să se adreseze subscrișului.

Daniil Petrașcu, notar cere.

(Pe 256-3)

Strugari (u. p. Felsőpián.)

În cancelaria subscrișului

un candidat de avocat

află imediat aplicare. Ceice reflectează să se
adreseze subscrișului comunicând și condițiile.

Dr. Gavril Suciu,

(Su 254-3)

adv. Hátzeg.

„Doina“ tipografie și librărie, societate pe acții
în Beluș.

Concurs.

Deschidem concurs pentru ocuparea unui
post de conducător de librărie.

Reflectanții vor trebui să arate calitatea
în care au fost aplicați până aci și să probeze
că sunt destoinici a vinde în prăvălie, a face
comandele, corespondența și contabilitatea.

Ofertele, cari vor trebui să conțină și pre-
tențiunile privitoare la salar ale reflectanților,
— să se adreseze până la 22 August st. n. sub-
semnatei direcțiunii.

Diracțiunea tipografiei și librăriei „Doina“
soc. pe acții în Beluș.

(235, 1-3)

AVIZ!

În magazinul de lemne din comuna Ma-
roseperjes (Chelmac com. Timiș) al domnului
dr. Ștefan C. Pop se află de vânzare **bârne**
(grosi) de 2, 2½ și 3 metri lungime cu 75 fl.
90 fl. și 1.10 cor. — **Stâlpi** de 2, 2½ metri
cu 1.60 cor. și 2 cor., pe ales cu 15% mai
scump. Aceste produse sunt pregătite din cel
mai puternic geron (gârniță). Comuna Maros-
eperjes (Chelmac) zace pe malul stâng al Mu-
rășului dela Lipova în depărtare de 15 klm.

Informații se capătă la proprietar atât în
comuna numită cât și în cancelaria advocațială
din Arad. (Po 298)

„DRĂGANUL“ institut de credit și economii societate pe acții
în Beluș.

CONCURS.

Diracțiunea institutului de credit și
economii „Drăganul“ societate pe acții din
Beluș publică concurs pentru ocuparea po-
stului de *practicant* cu termenul de 15 Au-
gust st. n. 1912.

Doritorii de a ocupa acest post au să
dovedească, că au absolvat o școală co-
mercială cu examen de maturitate.

Salar anual 840 cor.

Ofertele sunt a se înainta la adresa
diracțiunei.

Postul este a se ocupa imediat după
alegere.

(Da 205-3)

Diracțiunea.

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-
comodat și școalelor ajutate din partea statului,
conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de
frecvențațiune și progres, ziuarul materialului pro-
pus, ziuarul vizitațiunilor și evenimentelor, consem-
narea manualelor întrebuințate, date statistice des-
pre școlari, învățător și școală*, se află spre vân-
zare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui
ex mpls r pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., —
dela 80-120 cu 5 cor., — dela 120-160 cu 6
cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243-8)

A. 33-50

Namărul telefonului 23.

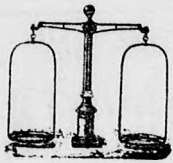
Ujj Janos,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.

(Aradmegye).

Execută fevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi,
țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și prole-
de cheltuieli și planuri pentru pod
de beton cu constaucție de fer și p-
tru betonizarea trottoarelor.



În lucrătorea elec-
trotelnică și mecanică
și institutul concesio-
nat de autorități de in-
stalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chemice-fi-
zice, monometre și executarea brevetelor.
Cântare de precizie pentru formațiuni, dro-
gerii și aurari. Instalări de luminație și so-
ner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe
pe lângă prețurile cele mai ieftine.

(Po 78-30)

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael

Weiss nr. 10.

[Casa proprie].



08-16 05

Deposit de cele
mai nouă stufe
indigene și din
— străinătate —

Serviciu prompt!
Prețuri solide!

**CIRCUL
CHARLES!**

Arad, piața Béla

Duminecă, în 11 August

2 reprezentațiuni 2
: senzaționale: 2

cu un nou program de oraș mondial.

Cele mai senzaționale puncte din pro-
gram: Elefantul MARI, artistul biciclist.

Duelul de box a clownului Pic-
colo cu chengurul Edmund.

Mr. Hubert, cel mai iscusit jun-
glor de cai.

Salturile mortale pe cal ale Mr. Charly etc.

Producții cu tigrii, lei, câni de
mare și cu urși cu prilejul fiecărei
reprezentații.

Chinezi, Arabi, Cowboy, Faktri indieni.

Duminecă menajeria va fi deschisă
dimineața dela orele 9 până d. a. la 2.
Dela orele 10 până la 12 probe cu
fiarele. La orele 12 hrânirea fiarelor.

Luni, în 12 Aug. d. a. la orele 4

Ultima reprezentațiune

cu un strălucit program de seară.

Mulțumită.

Cu prilejul ultimelor mele reprezenta-
țiuni sus amintite îmi țin de datorie a
exprima tuturor mulțumite sincere pen-
tru sprijinul cald, de care am avut
parte în timpul petrecerii mele în ora-
șul acesta. În primul rând autorităților,
precum și presei totdeauna mai bine-
voitoare și gentilă, dar mai cu seamă
iubitului public din Arad pentru nume-
roasa participare cu care mi-a onorat
toate reprezentațiunile.

Cu deosebită stimă:

Charles Krone,

singurul proprietar al circului Charles.

In atenția celor ce zidesc case!
TEODOR CIOBAN
 ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
 ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare incunoștiințez pe on. public, că
in bransa arhitectonică
 execut tot felul de întreprinderi, transformări
 de zidiri vechi, repararea de biserici române
 și școli, precum și zidirea lor.
 Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
 cât se poate de moderate. Comande primesc
 atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprin-
 jinal on. public român semnez

Cu stimă
 Teodor Cioban,
 (Co 105-50)

Dacă îți asudă picioarele întrebun-
 înțează renumita (E 170-20)

„Cremă de piu a lui ERÉNYI“

1 borcan mare . . . 1 cor.
 1 borcan mic . . . 60 fl.

Se poate cumpăra în toate drogheriile,
 prăvăliile de galduterii și ghetе și în toate
 bărbierii, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI
 ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

Cereți și
 răspândiți
 „ROMÂNUL“ și
 „PĂPORUL ROMÂN“
 pretutindeni!



Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri
 întreprinse, când eu dau gratis un eufon de concert
 fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duple
 noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă ga-
 ranță 12 fl.

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

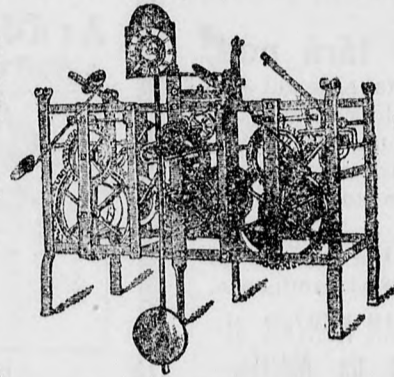
Reich Aladár
 mare magazin de instrumente muzicale
 Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

(Re 103-30)

PAPP K.

orologier de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri mașini și lucrări de aramă.
 Temesvár-Gyárváros,
 F6-utca 34.



OROLOGIE DE TURN

construcția cea mai nouă și
 solidă pentru biserici și școli,
 precum și reparaturile astor-
 fel de oroloage să efectueze
 conștient și ieftin. Prelim-
 inare de spese gratuite.

Pregătește Mașini pentru
 fabricarea de gheață, pentru
 răcire, aparate de ars rachie
 și fabricarea berei, apadute
 de mare presiune și reparațiile
 necesare, cu prețuri ieftine.
 La privirea lucrării se prezintă
 pe cheltuiala sa.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în
 Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții
 în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra
 accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospekte, ta-
 rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite
 oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
 fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“).
 AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE.
 KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
 (Ba 240-156)

GHEORGHE CIOROGARIU

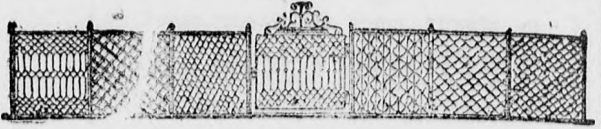
MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu ::: prețuri moderate. :::

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

pentru țesutul și impletirea sirmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptoare la unu. Fabrică totfelul de garduri din sirmă (drot), din aramă galbină, din fier lustruit cu esitoriu sau argint viu, țesături de rabit, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și țesărie impletită pentru plafond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (sparherturi) dela executarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimis gratis. Vinzătorilor procento corăspunzătoare.

**ATELIERUL DENTISTIC**

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și ::: nu se frâng. :::

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR de Márfa.

(Ku 154—30)

Frideric Höning

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28.

Fondat la 1840.

.: Premiata la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. .:



Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepăt chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

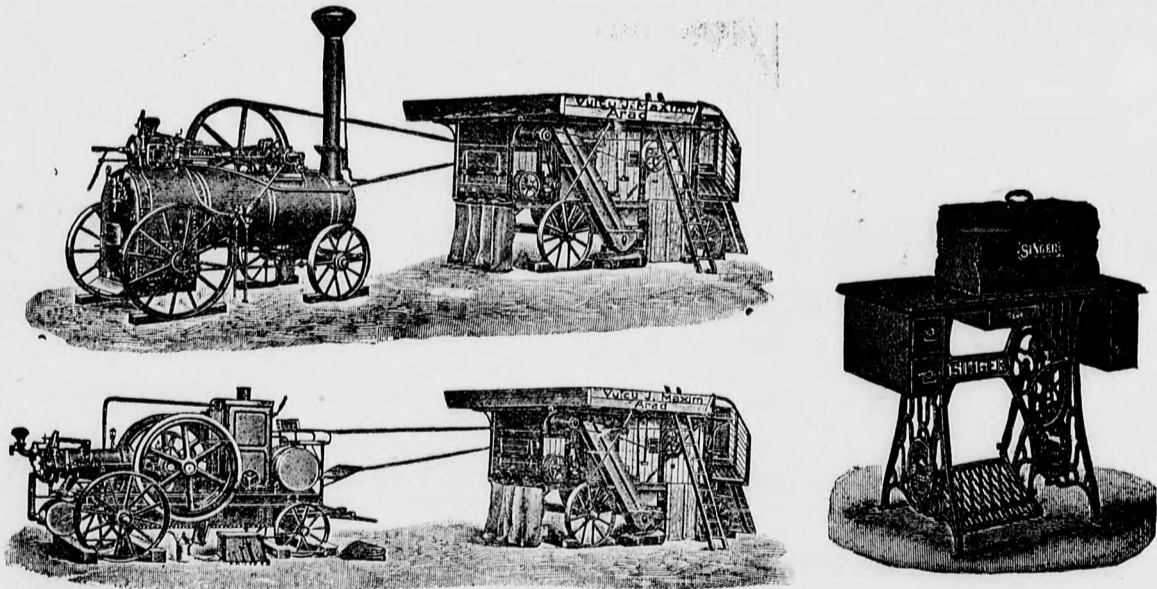
Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormie din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară,

curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vu 221—280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Cățiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez.



458024

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunt cu 4 procente, pe lângă anunt cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replăbile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acți și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Ca 229-26

Direcțiunea.

Nou atelier pentru gravură de firme!

Fostul conducător al atelierului de gravură a lui CZEL-
LER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad,
piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier
modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la
cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor
artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

PORTLANIT

veritabile de Zimony arde-
sie de asbest cel mai bun
material al timpului de față
pentru acoperirea caselor. Pen-
tru durabilitate garanță de
50 ani. Unicul loc de vindere

la fabrica de mobile de lemn alui

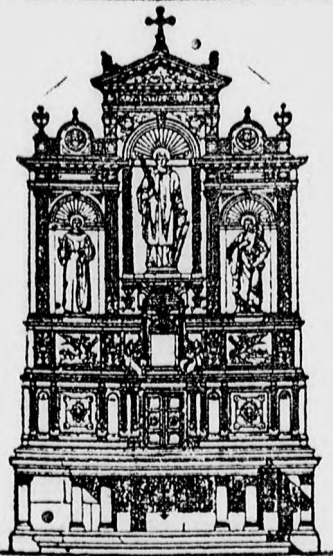
Ludovic Fülöp,

(Fu 191-15) ARAD, Hajó utca 1.

Telefon 75.

(Fu 191-15)

Prospecte gratuit.

**Bittenbinder József,**

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hatyu utca 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică,
așa ca: Iconostase și altare, statui de
i piatră și lemn, amvoane și sc. ne de
spovedanie, Siciul Domnului, Orotă
Măriei de Lour, cristelnițe, icoane de
stațiune, sculptură în relief sau pictură,
străni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvoane
și statui, aurește și marmorează. Preț-
curent, preliminar de spese și planuri
gratuit. — Dacă sunt chemat pentru
examinarea lucrului, mă duc ori-unde
pe cheltuiala mea proprie.

(Bi 58-52)

Fabricant de cuptoare de lut.**SCHÖN JÓZSEF, Lugos**

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că pri-
mește pregătirea a ori-ce fel de**cuptoare**descărcare și zidirea vetrelor de fert cu
prețuri convenabile și pe lângă servi-
ciu prompt și conștiințios.

Schö 64-30)

Comandele se execută imediat.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

≡ Execută totfelul de icoane artistice. ≡

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la
mărime naturală. **Picturi renumite în**
oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.
Fotografierea, copiilor executată
modern, fotografiere în grup și familie, se știe că ateli-
erul acesta în privința mărimii este primul
Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate foto-
grafia chiar și pe timp ploios. L. 72-60

Cu deslușiri servesc.

Reuniunea română de înmormântare din Sibiurecomandă cu toată căldura binevoitoarei atențiuni a nu-
mărosului nostru public din Sibiu și din provincă**întreprinderea proprie de înmormântări**

bogat sortată cu tot soiul de obiecte trebuincioase la în-
mormântări, între cari sicriuri, cununi, acoperitoare,
ghete (păpuci), felinare, cruci, care funebre, etc. etc.

Prăvălia Reuniunii

:: :: Strada Quer Nr. 3. :: ::

(casa fabricantului G. Moess) se găsește sub îngrijirea dlui
Ioan Roman (patronul salonului de barbierie din strada
Quer — Poplăcii-mici — nr. 4), care stă la dispoziție în
toate afacerile privitoare la înmormântări, fie în Sibiu, fie
la transportarea de morți afară de Sibiu.

Inmormântări se fac de clasa I., II. și III. Inmormântarea
membrilor răposați ai Reuniunii se face cu preț redus!
Comandele se îndeplinesc cu prevenire și cu toată punctua-
litatea. :: Întreprinderea se îngrijește de trăsuri, de tot
soiul de tipărituri, ca redactarea și tipărirea anunțelor
funebre, etc. etc.

Cum venitul curat al întreprinderii e menit să înmulțea-
scă fondul „Azilului” pentru adăpostirea orfanilor și
neputincioșilor noștri scăpătați, preoțimea, dascălimea și
ceilalți cărturari ai noștri, sunt rugați a stăruii pentru în-
scrierea de membri la Reuniune cu taxa de cor. 2 de în-
scriere și 60 bani după cazul de moarte al câte unui
membru și pentru a se folosi de întreprinderea noastră
în cazuri de înmormântări.

Pentru biroul Reuniunii:

Pant. Lucața, Romul Perian, Vic. Tordășan

prezident-director

cassier

secretar.

Re 197-5

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv. társaság.)

Adresa telegrafică:
Radiale Budapest.

Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:

Sitele-Radial, model 1911,

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru diferite trebuințe. — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

(Ra 79—26)

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, meble, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 280—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra **infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.**

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate .	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 (foc	„	119,830.992.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă (viață	„	11,020.266.—
		2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20.

Mare deposit de revizite de scris și cărți literare.

Ilustrate dela balul costumat din Arad, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto postal;

Guy de Maupassant, Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol. Prețul Cor. 2'—.

Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.

A. *Vlahuță* La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.

Dr. Onisifor Ghibu. Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.

S. Mehedinti, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;

Spiridon Popescu, Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto;

Leon Tolstoi, Război și Pace roman istoric trad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20;

Lazăr Șăineanu, Dicționar universal al limbii române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugiat. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto;

D. Anghel, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto;

I. Agârbiceanu, In intineric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto;

Caton Theodorian, La masa calculului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;

Virgil Caravivan, Basmе și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto;

Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto;

C. Collodi, Pătanile lui Tândărică. (Povestea unui păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto;

Hai să rîdem! Almanahul revistei „Minerva“ à cor. 1 plus 10 fil. porto;

Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50;

Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor. 1'20.

I. Scarlatescu, Poeme românești: Pentru voce și piano à cor. 5.

A. *Bena*, Nu m'abandona. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboar'al nopții negru flutur. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'50.

N. *Zaharia*. Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.

I. Novicow. Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Gailav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.

Alexandru Ciura. Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto. *Domnia și detronarea lui Cuza Vodă*. à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.

Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor. à 80 fil. plus 5 fil. porto.

C. Negruzzi. Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.

Cezar Al. T. Stoika. Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.

Al. Ivan Constantinov, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.

Guy de Maupassant, Petru și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.

Alexandru Davila, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.

Ion Dragoslav, Povestiri alese à 55 fil. plus 5 porto. *Mihail Kogălniceanu*, Iluzii pierdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.

Ivan Turgenieff, Hangiul Faust à 75 fil. plus 5 poro.

Matilde Serao. Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.

A. Fogazzaro, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.

Iules Payot, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandeleu.

Vasile Pop, Iubirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.

M. Sadoveanu, Floare oplită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.

C. Dobrogeanu-Gherea, Neoiobăgia. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.

Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.

Iosif Popu, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.

Octav Minar, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime.

(Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl. 5 p.

Guy de Maupassant. Dolofana. Trad. de A. Măndru à 30 fil. plus 5 porto.

Russu Petru. Tânguirea Maicii Preciste. Prețul 20 fil. plus porto 3 fil.

N. V. Gogol, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.

Rudolf von Gottschall, Trădătorul. Trad. de A. Frunzescu, à 30 fil. plus 5 porto.

Biblioteca Flacăra. Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.

Nr. 1. Princesa Elena de Racovița. Furiile amorului

Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.

Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Antoaneta.

Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.

Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiduce-lui Rudolf și al baronesei Vecera.

Maria Cioban, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.

Victor Eftimiu. Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.

I. C. Apostol. Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.

T. Popovici prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnaziile inferioare. școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.

N. Iorga. Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.

Conan Doyle. Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.

Dr. Victor Onișor. Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil. p.

Dimitrie Onciul. Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.

N. Zaharia. Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.

Constantin I. A. Nottară. De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fleri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fl.

In căsătorie

caută o fată inteligentă, bine crescută, poate fi și fără zestre, afară de limba română să posadă cel puțin încă una străină din patrie. Eu de 2 ani am o prăvălie de modă pentru domni și dame cu un capital propriu de cor. 40.000 și sunt în vârstă de 30 de ani.

Reflectantele să se adreseze direct mie. La caz scrisorile se înapoiază sub cea mai mare discreție. *Sima Micșa* comerciant, Titel. (Mi 198—6)

Un tânăr comerciant

român în etate de 27 ani dorește a se căsători cu o d-șoară în etate de 16—18 ani, care să dispună de o zestre de 8—10 mii coroane.

Reflectantele sunt rugate ca să-și scrie numele adevărat la „Românul” sub deviza Tânărul Comerciant. Ro 245—1

Agrouom

cu o calificare superioară, necăsătorit, se caută pentru administrarea unei moșii de întindere mai mare. Ofertele să se adreseze:

„Biroul agricol”, Szászsebes.

CREMĂ PENTRU FAȚĂ

pudre, parfumuri, apă de Colonia, perii pentru dinți, păr și haine, pieptene, ace pentru păr etc., de calitate cea mai bună, — mare asortiment, — se pot căpăta în drogheria

Török Andor és Társa
Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.

O bacfișă

dorește să corespundă din distracție cu un tânăr inteligent. Adresa: „Doina” postrestante, Marosvásárhely.

Legătorie de cărți.

Iustin Ardelean. Arad vis-a-vis de poșta. Primește totfelul de lucrări aparținătoare de această branșă, pe lângă prețuri moderate. (A 148—25)

Mașinist

Caut post de mecanic la o moară cu aburi. Am cele mai bune atestate în această branșă și ca lăcătar de armatură și electricitate. Adresa: *Mihail Mihailov* în Révayfalu (Torontoal m.)

Elev farmacist

inteligent, harnic și cinstit găsește loc în condițiuni avantajoase la „Farmacia Romană”, *Constantin Dumitriu* în Roman (Moldova).

Primește un învățacel

în prăvălia mea mixtă. Reflectanții să se adreseze subscrișului *Vasilie Ciorgariu* R. Pécsea (com. Arad). (Ci 228—3)

Se vinde o crăsmă

în Fönlak. Doritorii de a o cumpăra să se adreseze lui *Lazar Martin* crăsmar, Fönlak. (Ma 194—2)

INSTIINTARE!

Aduc la cunoștința Onor. dame, că

Atelierul meu de croitorie modernă pt. dame

l-am mutat în

Józseffőherceg-ut nr. 1, etajul I.

(Vis-a-vis de primărie.)

Execut cele mai elegante și moderne trusouri pentru mirese, cu prețurile cele mai convenabile, precum și lucrări engleze și franceze.

Rugând binevoitorul sprijin al on. dame sunt cu stimă: (E 181—5)

Ernstné Glück Hermina

Se primesc fete cu plată și învățăcele.



Ce voiești

dela mine?

Pentru ce

mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spărlați, deoarece volesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al acestui ziar, rugându-vă să cetați aceste inserate ale renumitelor firme, dacă voți să cumpărați ieftin și bun.

P. T.

Cluj, luna August 1912.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că am preluat

atelierul de croitorie

a firmei *Petricaș și Anca* din Cluj și bazat pe praxa mea îndelungată în primele ateliere din capitală mi-am aranjat atelier propriu în Cluj—Kolozsvár (piața *Mátyás Király* nr. 12) unde efectueze orice comande de vestminte pentru domni, în forma cea mai modernă, satisfăcând și cele mai rafinate gusturi. Magazin permanent de materii engleze pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină bine croită. La comande peste 3 rânduri de vestminte merg în persoană în provincie ori unde.

Cu toată stima:

AUREL PETRICAȘ croitor

Pe 255—3

Preparatele „BLEYER“:

Cremă Ilona 1 cor.
PUDRĂ „săpun” 1 cor.

PARFUMURI veritabile franceze dela 2 cor. până la 30 cor., în orice preț. La comenzi de 10 cor. expedierea o face francată farmacia „ILLÉS PROFETA” a lui

BLEYER

BUDAPESTA, VIII., Strada Illés n-rul 15.

(In colțul străzii Prater.)

(E 151—10)

Crema Viola are un efect neîntrecut pentru îngrijirea mânilor și a feței. După întrebuințarea de câteva zile numai, face pielea uimitor de frumoasă, încât toți îi admiră efectul. Depărtează de pe față toate zgrăbunțele, comedoni (coși), pistruie, petele de mai și îi dă pielii o culoare albă și sănătoasă. În întrebuințarea: înainte de întrebuințare fața și mâna trebuie spălată cu apă molicică și cu săpun Viola. Pelea uscată bine e a se unge ușor de mai multe ori peste zi.

Prețul 1 cor. 50 fleri.

Săpunul Viola E liber de leșie, nu conține nici un fel de substancă corosivă și are un miros deosebit, mărește efectul cremei Viola în mare măsură. Prețul 1 buc. 1 cor.

Pudra Viola e cea mai bună și cea mai inofensivă. Prețul 1 cor. 50 fleri. — Se pot cumpăra dela

ELEMER NAGY farmacia „Pállfy”

BUDAPESTA, II., Fő-utea 80 (in colțul dela *Kacsá-utca*)

(E 189—10)